

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Könyvnyomdák és betüöntödék Budapesten.

KÖNYVNYOMDÁK.

I. kerület (Vár).

Egyetemi nyomda,
Iskola-tér 3.
Magyar kir. Államnyomda,
Nándor-ter 1.

II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia,
Ponty-utca 4.
Heisler Jaroslav,
Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.),
Albrecht-út 5.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre,
Remetehegy.
Bichler I.,
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton,
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Athenacum, irodalmi és
nyomdai részv.-társ.,
Ferencziek-tere 3.
Barcza József,
Lipót-utca 6.
Buschmann Ferencz,
Koronaherceg-utca 8.
Franklin-Társulat, magy.
irod. int. és könyvny.,
Egyetem-utca 4.
Galitzenstein H.,
Hajós-utca 33—35.
Goszler Gyula,
Aranykéz-utca 1.
Grosz Bertalan és Varga
Endre,
Lipót-utca 43.
Hedvig S.,
Károly-körút 22.
Hunyadi Mátyás, irod. és
könyvnyomda-intézet,
Zöldfa-utca 43.
Kahn és Róth,
Ujvilág-utca 6.
Langer Ede és Fia,
Zsibáros-utca 1.
Mercur kő- és könyv-
nyomda,
Kecskeméti-utca 5.
Nagy Sándor,
Papnövelde-utca 8.
Országgyűlési Értésítő
nyomdája,
Mégyeház-utca 12—13.
Pataki I. utóda (Sarkadi I.),
Egyetem-utca 2.

Poldini Ede és Társa,
Ferencz József-rakpart 32.
Posta-nyomda,
Főposta-épület.
Süsz Dávid,
Halter 5.
Ullmann József,
Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp,
Régi posta-utca 3.
Wodianer F. és fia,
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.,
Arany János-utca 18.
Czettel és Deutsch,
Bálvány-utca 12.
Gansel Zsigmond,
Sas-utca 29.
Hamburger és Birkholz,
Nádor-utca 18.
Hungária-könyvnyomda
és kiadó-üzlet,
Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa,
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai,
Vadász-utca 26.
Károlyi György,
Rudolf-rakpart 7.
Kaufmann József,
József-tér 13.
Kertész József,
Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp,
Arany János-utca 34.
Légrády Testvérek,
Váci-körút 78.
Löw Ede,
Váci-körút 80.
Márkus Samu,
Bathory-utca 20.
M. kir. postatakarékpénz-
tár nyomdája,
Széchenyi-utca 2.
Országos központi közszégi
nyomda-részvénytárs.
Lipót-körút 22.
Pallas, irodalmi és nyom-
dai részvénytársaság,
Honvéd-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság,
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
Könyvnyomdája,
Dorottya-utca 14.
Pollák M. Miksa,
Bálvány-utca 21.
Preszburger Frigyes,
Arany János-utca 14.
Schlänger Testvérek,
Váci-körút 33.

Schlesinger és Kleinberger,
Bálvány-utca 18.
Weismann (sz. Laszk) E.,
Nádor-utca 18.
Zawadil E.,
Zoltán-utca 13.

VI. kerület (Teréz- város).

Özv. Borúth Eleménné,
Mozsár-utca 8.
Bróza Ottó,
Váci-körút 17.
Corvina-nyomda,
Révay-utca 14.
Engel S. Zsigmond,
Lovag-utca 7.
Európa, irodalmi és nyom-
dai részv.-társaság,
O-utca 12.
Fővárosi nyomda, vona-
lózó- és könyvkötő-
részvénytársaság,
Podmaniczky-utca 37.
Fried és Krakauer,
Eötvös-utca 19.
Fuchs Samu és Társa,
Podmaniczky-utca 27.
Gelléri és Székely,
Podmaniczky-utca 45.
Goldstein és Adler,
Szerecsen-utca 7.
Goldschmiedt Lipót,
Révay-utca 6.
Grünhut Miksa,
Lázár-utca 2.
Gutenberg-nyomda,
Gyár-utca 31.
Herrman Ignác,
Laudon-utca 10.
Hornyánszky Viktor,
Aradi-utca 14.
Hunnia-könyvnyomda,
Szerecsen-utca 65.
Kassino Jakab,
Király-utca 26.
Kosmos műintézet, kő- és
könyvnyomda r.-t.,
Aradi-utca 8.
Klein Testvérek,
Révay-utca 10.
Kunoss Vilmos és Fia,
Teréz-körút 38.
Löbl Dávid,
Andrássy-út 19. és Sze-
recsen-utca 20—24.
Magy. kir. államvasutak
menetjegy-nyomdája,
Csengery-utca 33.
Mahrer Testvérek,
Szerecsen-utca 38.
Manswirth Lipót,
Podmaniczky-utca 5.

Markovits és Garai,
Lázár-utca 13.
Muskát Béla,
Teréz-körút 29.
Nagel István,
Dessewffy-utca 21.
Neumayer Ede,
Szerecsen-utca 35.
Pollacsek Mór,
Révai-utca 22.
Posner K. Lajos és Fia,
Csengery-utca 31.
Quittner József,
Szerecsen-utca 1.
Radó Izor,
Váci-körút 1.
Rigler József Ede r.-t.,
Rózsa-utca 55.
Roth és Krausz,
Vasvári Pál-utca 9.
Schmidl H.,
Szerecsen-utca 6.
Szkurka István és Társa,
Podmaniczky-utca 73.

VII. kerület (Erzsébet- város).

Beck F. és Társa,
Valero-utca 12.
Deutsch József,
Károly-körút 7.
Eckstein Bernát,
Király-utca 45.
Feldmann Mór,
Dohány-utca 6.
Garai Mór,
Károly-körút 3.
Goldfaden Márk,
Kazinczy-utca 7.
Klopfer Samu,
Kazinczy-utca 35.
Kohn V.,
Sip-utca 10.
Löbl Mór,
Király-utca 27.
Löblövitz Zsigmond,
Csömöri-út 54.
Neuwald Illés,
Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda,
Rombach-utca 8.
Propper Leó,
Erzsébet-körút 35.
Reich Ármán,
Dohány-utca 84.
Rubin J.,
Király-utca 13.
Schmelcz és Hahn,
Akácfa-utca 22.
Weisz és Spatz,
Csányi-utca 10.
Wendt Lajos,
Dob-utca 12.
Zeisler M.,
István-tér 17.

VIII. kerület (József- város).

Alkotmány-könyvny.,
Mária-utca 11.
Budapesti Hirlap nyomd.
Rökk Szilárd-utca 4.
Csokonai-nyomda,
Csokonai-utca 10.
Fritz Ármán,
József-körút 9.
Jäger T.,
Kerepesi-út 23.
Kohn Simon,
József-körút 5.
Kunstädter Vilmos,
József-körút 7.
Landau József,
József-körút 48.
Laufer M.,
Nagyfűvaros-utca 11.
Magyar Nyomda
(Szemere A. és Társa),
József-utca 45.
Rózsa Kálmán és neje,
Szentkirályi-utca 30.
Szent Gellért-nyomda.
(Valter E.)
Práter-utca 44.
Weissenberg Ármán,
József-körút 28.

IX. kerület (Ferencz- város).

Eisner Géza,
Pipa-utca 20.
Engelmann Mór,
Kalvin-t. 2. és Károly-körút
Pátria-nyomda részvény-
társaság,
Üllői-út 25.
Vasvári Lajos,
Üllői-út 41.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.
Jászberényi-út 1.

BETÜÖNTÖDÉK.

Államnyomda (I. f.)
Athenacum (I. f.)
Egyetemi nyomda (I. f.)
Első Magyar Betüöntöde-
Részvénytársaság,
VI., Dessewffy-utca 32.
Fischer és Miska
VII., Király-utca 83.
Franklin-társulat, könyv-
nyomda-részvénytárs.
Pallas-nyomda r. t. (I. f.)
Pátria-nyomda (I. f.)
Pesti Könyvnyomda-r.-t.
(I. f.)
Rigler J. E. (I. f.)

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Abauj-Szántó. Baksy Barna	Csurgó. Vágó Gyula.	Győr. Fischer István és F. utóda Nitsmann József.	Kis-Czell. Menyhárt Julia.	Módos. Staits György.
Abauj-Szepsi. Vongrey Gusztáv.	Czegléd. Piros J. és Társa. Sebők Béla.	Györegyházmegyei könyvnyomda. Pannonia-könyvnyomda (tul. Szávay és Raab). Surányi János.	Kis-Kőrös. Kalisch Ignác.	Mohács. Bland János. Rosenthal Márk.
Ada. Berger L.	Debreczen. Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság. Debreczeni Ellenőr ny. Ifj. Gyürky Sándor. Hoffmann és Társa. Kutasi Imre. László Albert. Városi nyomda.	Győr-Sziget. Gross G. és társa.	Kis-Kun-Félegyháza. Feuer Illés. Renezay József.	Moór. Völgyi Lajos.
Aisó-Kubin. Trnkóczy József.	Deés. Demeter és Kiss. Goldstein Jakab.	Gyula. Corvina-nyomda. Dobay János.	Kis-Marton. Dick Ede.	Munkács. Özv. Blayer Pinkászné és Fia. Kroó Hugó. Munkács könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein.
Apatin. Szavadall József.	Detta. Heldenwanger József.	Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H.	Kis-Várda. Berger Ignác.	Muraszombat. Grünbaum Mark.
Arad. Aradi nyomda-részvénytársaság. Bloch H. Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Róman gör. kel. egyházmegye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. Steigerwald A.	Déva. Hirsch Adolf. Kroll D.	Hajdú-Böszörmény. Szabó Ferenczné	Kolozsvár. Ellenzék nyomdája. Gámán János örökösei. Gombos és Sztupjár. Közművelődés-nyomda. Lehmann V. Sándor. Magyar Polgár nyomdája. Polcz Albert. Stratzinger G.	Nagy-Atád. Günsberger Antal.
Aranycs-Maróth. Dóczi-nyomda, tulajd.: Nemedi László.	Deveszer. Rosenberg Zsigmond.	Hajdu-Nánás. Bartha Imre.	Körmend. Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.	Nagy-Bánya. Molnár Mihály. Nanási István.
Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája.	Dicső-Szent-Márton. Hirsch Mór.	Halás. Práger Ferencz.	Körmöcbánya. Joerges A. özv. és fia.	Nagy-Becskerék. Gresits I. Jokly Lipót. Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
Baja. Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streinz Gyuláné.	Ditró. Ditró és Szárhegy közsegk. nyomdája.	Hatvan. Hoffmann J. I.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Balassa-Gyarmat. Balassagyarmati könyvnyomda-részv.-társ. Halyák István.	Dombóvár. Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyar.	Hódmező-Vásárhely. Lévai Fülöp. Részvénynyomda. Városi nyomda.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Enyed. Cimer és Lingner. Wokál János.
Balázsfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Hollcs. Hotascha J.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weisz L. és F.
Bánffy-Hunyad. Sálamon Mór.	Duna-Szerdahely. Adler Netti. Goldstein Józsuá.	Homonna. Waller M.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond.
Bárta. Blayer M.	Eger. Egri könyvny. részv.-társ. Érseki lyceumi nyomda. Löw Sámuel.	Huszt. Mermelstein Fülöp.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Kikinda. Kiadói nyomda. Milenkovits István. Radák János.
Békés. Báró Drechsel Geza. Povázsay László.	Eperjes. Kösch Árpád. Pannónia-nyomda (tulajdonos: Hedry Bertalan és Stehr D.) Stamberger Lajos.	Igló. Schmidt József.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Körös. Nagykőrösi Közlöny nyomdája. Ottinger Ede.
Békés-Csaba. Corvina-ny. (Szihelszky József). Lepage Lajos. Povázsay Sándor és Guszt.	Ersekújvár. Kohn Samu Winter Zsigmond.	Ipolytűz. Neumann Jakab.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Marton. Gellis Henrik.
Belényes. Süssmann Lázár.	Erzsébetfalva. Matkovich A.	Jász-Ápáti. Gallovich Dezső.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Bergszász. Haladás-könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroška.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Jászberény. Brünauer Adolf és Társa.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Röcze. Guttman Fülöp.
Beszterce. Botschar T. Orendi Károly.	Esztergom. Buzarovits G. Gerenday József. Lászky Janos. Tábor Adolf.	Kabold. Deutsch Mózes.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Surány. Leuchter Samuel.
Besztercebánya. Machold F. Singer és Sonnenfeld.	Esztergom. Buzarovits G. Gerenday József. Lászky Janos. Tábor Adolf.	Kalocsa. Malatin Antal. Werner Ferencz.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Szalonta. Keich Jakab.
Bicske. Lederer Hermann.	Fehértemplom. Wunder J.	Kaposvár. »Buzsanyi D.« könyvny. (tul. Németh tivérek). Hagemann Károly. Jancovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Szeben. Drotleff József. Institut tipografic. Krafft C. Vilmos. Reissenberger Adolf. Róman püspöki könyvny.
Bonyhád. Raubitschek Izor.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Kapuvár. Buxbaum József.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Szent-Miklós. König Salamon. Wiener Náthán.
Brassó. Gött János és Fia. Közművelődés-nyomda. Muresianu Aurél. Schlandt és Társa.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Karánsebes. Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája. Oréhoja Antal.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Szombat. Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. özvegye.
Brezsnóbánya. Kreisler J.	Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karlitzky Ferencz. Mochovich Emidio Stabilimento Tipo-litografico Fiumano.	Karászentmiklós. Károlyi Gyula. Kéthelyi Miksa.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Szóllós. Zinner Mór.
Buziás. Ullmann F.	Fogaras. Thierfeld Lipót.	Kecskemét. Fekete Mihály. Pannonia-nyomda. Steiner Mihály. Stizládi László. Tóth László.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy.
Csáková. Chudy Testvérek.	Galánta. Első galántai könyvny.	Kézdivásárhely. Ifj. Jancsó Mózes.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagyvárad. Berger Samuel. Freund Lajos és Társa. Hélyfi László. Láng József. Laszky Ármin. Neumann Vilmos. Pauker Dániel. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. Szigligeti-nyomda r.-t. Ungár Jenő.
Csáktornya. Fischel Fülöp.	Galgóc. Seidl Jakab. Sternor Adolf.	Király-Helmeccz. Klein József.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Naszód. Concordia-részv.-társ.
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Gyergyó-Szent-Miklós. Szabó Testvérek.	Kisbér. Korda Miksa.	Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	
Csikszereda. Györgyjakab Márton.	Gyoma. Kner Izidor.		Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	
Csongrád. Csongrádi Híradó nyomdája (tul.: Hegyi Antal). Tiszavidék nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné. Weisz Márkus.	Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór.		Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	
Csorna. Neumann Samu.			Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	

1897.

HETEDIK ÉVFOLYAM*

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT

A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐ

TANAY JÓZSEF

FŐMUNKATÁRS

FIRTINGER KÁROLY

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRE

BUDAPEST

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK

HIVATALOS KÖZLÖNYE

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTARA

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

Az 1897. évfolyam tartalma.

CZIKKEK.

A budapesti szakiskola ügye. (Szerkesztőség.) 94	Czímerünkről és egyébéről. (Faragó.) 89, 105, 124	Törvények a köteles példányokról. (Szerk.)... .. 203
A lipcei kiállításról. (T.)... 140, 163	Deutscher Buch- und Steindruck. (Faragó.) 41	Új festékgár Budapesten. (Szerk.) 161
A magyar helyesírás szabályai. (Tichy Ákos.) 55	Divatos csecsebecsék. (Tichy Ákos.) 197	Új rendszer a táblázatszedésben. (☉) 143
A magyar nyomdászat korszakai. (Lubik Zoltán.) 3, 22, 38	Egy érdemes művész pályafutása. (F. K.) 183	Villamos hajtás gyorsajtókhoz. (Szerk.)... .. 24
A mi újsághirdetéseink. (✱) ... 17	Egy régi nyomda megszűnése. (Firtinger Károly.) 164	Watzulik Albin Mária. (Faragó.) 57
A mumus. (✱) 107	Fegyházi nyomda Váczon. (Szerk.) 19	
A reklámok. (Watzulik Albin M.) 127, 141, 156	Forster Rezső. (Szerk.) 139	CSARNOK.
A szakiskola ügye az országos iparoktatási tanácsban. (Szerk.) 198	Magyar Iparművészet. (V—i Sta- noj.) 126	Visszapillantás tizenháromhavi utamra. (Venkovits Károly.) 169, 186, 205
A szedő és korrektor. (Haraszti József.) 2, 20, 37, 77, 93, 108, 129	Métermérték és betűrendszerünk. (Szerk.)... .. 58	***
A szedőgépekről. (Szerk.) 159	Németországi baleset-statisztika. (Szerk.)... .. 145	Vegyesek, Szakköri hivatalos tudósi- tások és Hirdetések minden számban.
A »személyzet«. (✱) 142	Nyomdai egészségügy. (Szerk.)... 183	Szakkérdések és feleletek. 184, 205
A szöveg-czímsorokról. (Hambur- ger Aladár.) 111	Nyomdáink berendezéséről. (Rad- nai Mihály.) 90, 110	Pályázat hirdetés-szedésre. 186
A »vaskolléga«. (T.)... .. 121	Nyomdászok otthona. (Szerk.) ... 35	
A vízjel a papirosban. (Szerk.)... 5	Ok és okozat. (—y —s.) 155	MELLÉKLETEK.
Az általános műveltség és modern nyelvismeretek szerepe a nyom- dász létért való küzdelmében. (László Dezső.)... .. 180, 201	Önműködő ívberakó készülék. (Szerk.)... .. 165	Gelléri és Székely nyomdája: Wottitz Manfred czéggkártyája. (3. sz.)
Az első vizsga. (Szerk.)... .. 76	Régibb és újabb czímlapokról. (Lubik Zoltán.) 59, 79	Schiff, Srpek és társa: Mintalap. (3. sz.)
Az okozat oka. (—.—) 179	Reményeink az új évben. (G. E.) 1	Moirct F. Ödön: Defender Covers papírminta. (4. sz.)
Az új bűnvádi rendtartásról (Szer- kesztőség.) 6	Segítsünk magunkon. (Gelléri Mi- hály.) 157	Pesti könyvnyomda-részvénytársaság: Körözvény-minták. (4. sz.)
Bécsi állapotok. (Szerk.)... .. 162	Steiner Adolf. (Szerk.) 200	Hornyánszky Viktor: Czéggkártya. (8. sz.)
Czímerünkről. (Major István.) ... 71	Századelei hirlapjainkról. (Firtin- ger Károly.) 75, 91	Pesti könyvnyomda-részvénytársaság: Boriték-minták. (9. sz.)
	Székes fővárosi nyomda. (T. J.) 128	Pesti könyvnyomda-részvénytársaság: Az 1896-ki ezeréves kiállítás kitünté- tési okmányainak másolatai. (10. sz.)

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

VII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1897 JANUÁR

1. SZÁM

Reményeink az új évben.

Senki sem mondhatja, hogy a most lezajlott évben a Kör nem fejtett volna ki elég tevékenységet.

Sőt dicsekvés nélkül állíthatjuk, hogy nagyon is élénk tevékenységet fejtett ki, mert eltekintve attól, hogy a Grafikai Szemlélt egész éven át változatos és bő tartalommal adta ki és az Évkönyvet is legutóbb igen gazdag tartalommal bocsájtotta a szakközönség rendelkezésére, még három nagyobb dolgot cselekedett.

Legelőször is kiadta a Magyar Állam Nyomdászat-történelmi Térképét, mely mindenütt meleg elismerésre talált az illetékes szaklapok részéről, csak az a sajnós, hogy sem a szaktársak nem tanusítottak e kiváló mű iránt kellő érdeklődést, sem a főnök urak, a kiknek pedig első sorban lenne kötelességök az ily művek kiadásában a Kört anyagi pártfogásukkal támogatni. Ennek daczára alig egynéhányan szerezték meg az aránylag csekély áron megszerezhető kitűnő munkát.

Utána az ezredéves kiállításnak időleges kiállítása alkalmával rendezett egy csinos gyűjteményt kiadványaiból és a tagok által ez alkalomra készített munkákból, a mely kiállítás következtében elnökét meghívták a zsüribe és több tag munkájáért pénzbeli jutalmat is nyert.

Végre még egy igen szép művet végzett a Szakkör. Nagyszabású gyűjtést rendezett a Kör elhunyt boldogemlékű tiszteletbeli elnöke, *Ács Mihály* siremlékére, mely igen szép sikerrel végződött s mely immár a kerepesi temetőben felállítva hirdeti az elhunyt nagy érdemeit és a szaktársak áldozatkészségét az érdemek méltánylására.

E szép eredményeket tekintve, bátran föltehetjük a kérdést, hogy vajjon az új évben remélhetünk-e többet, mint a múlt évben?

Bizonyára nem várhatunk. Mindazonáltal vannak reményeink, melyeknek teljesítését az új évtől várjuk.

Igaz, hogy e reményeink teljesülése nem a Szakkörtől függ, hanem másoktól. De a Szakkör mégis tehet ebben az ügyben sokat. A Szakkör serkenthet és sürgethet az illetékes helyeken.

Azt hiszem, hogy már gyantíják a szíves olvasók, miképp reményeinknek legkiválóbb része a *szakiskola* létesítése.

Nem szabad engednünk, hogy ez ügy ez évnél is tovább húzódjék. Hisz már kincses Kolozsvár is megelőzött bennünket ebben.

Hallottunk ugyan egyet-mást illetékes helyről ez ügyben; hallottunk különböző terveket, de hivatalos akciózt még mindeddig nem láttunk.

Pedig valóban szégyen lenne már reánk nézve, ha ez az év is elmúlna e tekintetben eredménytelenül.

És ha ezt nem akarjuk, erélyesen kell hozzálátni az ügghöz, különben az ezzel járó munkával kellő időben nem lehet elkészülni.

A magunk körében is van azonban mit tennünk. Módookról kell gondoskodnunk arra nézve, hogy a tagokban az érdeklődést a szakügyek iránt minél inkább felköltsük.

Ennek pedig alig van egyéb módja, mint az, hogy az érdeklődő tagok igyekezzenek másokat is serkenteni a szakügyek iránt való érdeklődésre.

Nagyon czélszerű lenne ugyan, ha a Szakkör egy állandó helyiséget szerezhethetne, a hol a tagok szórakozást is nyerhetnének s a hol mintegy otthonukat lelhetnék. A mostani bevételei mellett azonban erre alig képes. Rajta kell tehát lennünk, hogy minél több tagot szerezzünk s ez által bevételeinket növeljük.

Én különben úgy hiszem, ha a Szakkör gondoskodnék egy állandó helyiségről, hol a szaktársak kellemes otthonot találnának és ott szórakozást lelhetnének, önként jelentkeznének a szaktársak a belépésre.

Szóval ha kellő élénkséget kölcsönöznénk a Körnek, bizonyára nagyobb lendületet nyerne belső élete és nagyobb terjedelmet nyerne a szakügyek iránt való érdeklődés.

Fogjunk tehát serényen a munkához, buzdítsunk ott, a hol buzdítani kell és tegyünk meg a szakügyek érdekében minden lehető vállvetett erővel.

És buzdítsunk a szakügyek iránt nemcsak a magunk körében, de buzdítsunk másokat is. Serkentsük és buzdítsuk tőlünk telhetőleg a főnökegyesületet is nagyobb tevékenységre és áldozatkészségre.

Ne elégedjenek meg azok sem azzal, hogy hosszú idő után csekély összegű pályadíjakat tűzzenek ki szakdolgokra, hanem úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogassák a szakirodalmat, mert legelső sorban is őket érdekli a szakma fejlődése.

De ha ők csak közönyösen nézik a Szakkör erőfeszítéseit; ha azt nem támogatják úgy, a mint azt a saját érdekeik is megkívánna: akkor ne csodálkozzanak azon, ha a Szakkör végtére is elcsügged, mert szerény pénzvisszonyai nem bírják el egyedül a szükséges áldozatokat.

Pedig nagyon csekély, a mit tőlük a Szakkör kíván. Az egész csak az, hogy kiadványaikat, melyek rendszerint különben igen olcsók, szerezzék meg maguknak s ha valami kérelemmel hozzájuk járulunk, a melyek rendszeren költséget nem is igényelnek, csak egy csekély szívességet és jóakaratot a szakügyek előmozdítása iránt, az ügy érdekében több érdeklődést tanúsítsanak.

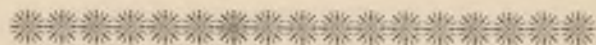
Ne hagyják figyelmen kívül az oly csekély kérelmünket is, mint a milyen egyik legutóbbi volt: hogy a legkiválóbb nyomtatványaikból küldjenek be példányokat, a mit azután a tagok tanulmány tárgyává tehetnének.

De e tekintetben is fiaszkót vallott a főnök urakkal szemben a Szakkör. Még mindeddig senki sem érezte magát indíttatva, hogy e csekély kívánalomnak eleget tegyen.

Tettek nélkül pedig üres frázissá válik a jóakarát a szakügyek iránt!

Ez új esztendőben tehát a főnök urak is karolják fel melegebben a szakügyeket s lássanak hozzá serényebben a szakiskola létesítésének kérdéséhez és támogassanak bennünket az ügühöz méltólag törekvéseinkben!

G. E.

A szedő és korrektor.

Nemrégiben egy szellemes satirikus verset olvastam, mely valószínűleg, mivel a Szakkör kiadásában megjelenő Évkönyv 1896. évi évfolyamában jelent meg, általánosan ismeretes.

A versikét régen, vagy tizenhét évvel ezelőtt írta, a ma már boldogabb hazába költözött szaktárs: *Tanay Ödön* s mivel jelen dolgozatomhoz az impulzust jórészt e satira adá, jónak látom azt itt reprodukálni:

A bűnbak.

Kész a hasáb levonásra,
Lesi már a javítnok;
Piszkálgatja, firkálgatja,
Van javítani való sok.
Jön a szedő s alig látja,
Az arczat elfintorítja
És fejedre átkot szór...
Szegény korrektor.

Nyomva a lap. A szerkesztő
Csak rápillant s ehol la,
Nincs mutálva itt a dátum,
Amott meg egy más hiba.
Olvas tovább s — lel több hibát
Rikolt: »Kicsavarom nyakát!«
És a vére csak úgy forr...
»Reszkess, korrektor!«

A kávéház törzsvendége:
Balog bácsi olvasgat;
Hibát talál, eltűnődik...
»Úgy kell lenni tán annak!«
De nyomban rá egy »Errata«...
... Korrektorunk hanyagsága...
S im így szól Balog ekkor:
»Számár korrektor!«

Író hibáz: Csak tollhiba,
A javítnok azért van,
Szedő álmos, bolondot szed;
Majd jó lesz a hasámban.
Bárki hibáz, te vagy oka,
»Minek a lap javítnok?«
És fejedre átkot szór...
Szegény korrektor!...

Boldogult *Kleinmann Frigyes* egy izben azt mondta, hogy minden szedő egy akadémikus; talán nem minden nagyítás nélkül állíthatom erre, hogy ha a szedő akadémikus, akkor a korrektor bizonyára egy fokkal magasabban szárnyal s akkor az bölcsész; bölcsész a szó szoros értelmében, a mennyiben nincs olyan dolog, melyet a korrektor jobban nem akarna tudni szerzőnél, szedőnél, mindenkinél; de itt a kontroverzia kiegyenlítéseül mondhatom, hogy viszont nincs olyan szedő, ki nem akarna okosabb lenni a fentieknél, mert hiába, hiú, elbizakodott emberek vagyunk mindannyian s nem szeretjük beismerni hibánkat soha és schol, kivált a korrekurákban nem, s készek vagyunk félnapig is eltanakodni egy-egy kijavított hibán, melyet esetleg hibás, vagy helytelen javításnak találunk s viszont így van a korrektor is, ki szintén meg van győződve állításainak helyes voltáról s álláspontjának megingathatlanságáról s így aztán létrejön a bölcs és bolond meséjének legújabb kiadása: ez sem enged, az sem hagyja!

Sokszor, való, nem minden ok nélkül duzzognak a szedők a korrekurák mákostészttá váló elcsúfítása miatt, mert megesisik a korrektori szűk látkör következtében, hogy olyan szeszélyesen javít ma, melylyel tegnapi rendszerét megdönti egészen, de mely őt egy cseppet sem hozza ki azon flegmájából, hogy a tegnap *egy szóba* javított *összetett főnevet* és *melléknevet* ma *két szóba* javítsa, meg hogy a tegnap a Magyar Tudományos Akadémia által is *ingadozó kiejtésű szókat*, mint: *aszú, köny, ép, fnyás* stb. ma *egyszerűen*, azaz *lányhangzásúan*, holnap *kettőzettel mássalhangzóval*, azaz *keményhangzásúan* javítsa, vagy hogy ma *likör, tömöntöde* rövid hanglejtéssel, holnap pedig *hosszú* hanglejtéssel: *likör, tömöntlöde* javítsa; szóval: a magyar helyesírás igen tág mezején ő is kénye-kedve szerint kalandozzék merőben csak azért, mert ma így, holnap úgy találja jónak, vagy véletlenül így vagy úgy tartja helyesnek.

Mindenesetre igen szomorú, hogy a Magyar Tudományos Akadémia sem tud megállapodásra jutni a magyar nyelv helyessége iránt s azt minden tollforgató ember úgy csüri-csavarja, hogy rendes, elfogadott nyelvkönyv nem készülhet el nyelvünkéről, mely pedig csak a magyar nyelvnek van kára s mely az idegen előtt, ki esetleg a magyar nyelvet óhajtja megtanulni, nyelvünk vad állapotát fogja mutatni.

Az igaz, hogy manapság is szokásban van, hogy az előforduló hibákért a korrektort veszik elő, holott pedig tudva van, hogy számtalan kézen megy a levonat még keresztül, míg a nyomó-sajtó alá kerül, s számtalan szem böngészi még a hibákat az első korrekura után; de hiába, az már bevett szokás — kivált a lapoknál, a hol legtöbbször csak az első levonat elolvasása után nyomják a lapot — hogy a korrektort teszik felelőssé az esetleg előforduló hibákért.

A szedő és korrektor világába szeretnék most kirándulást tenni, nem éppen azért, hogy kimutassam, hogy mennyire áll az egyik a másik felett, vagy a másik az egyik alatt, vagy hogy szkeptikus nézetrel ráfogjam az egyikre a rosszat és igyekezzem elverni azon — nézetem szerint — a tökéletlenség porát,

hanem csupán azért, hogy megismertessem és kimutassam azt a ferde világot, mely a korrektorokat övedzi — tisztelet a kivételeknek — s melynek levét rendszeren csak a szedő iszsza meg a legtöbbször, boszúságára és kárára ugyanannak, és éppen nem valami nagy bizonyításául a korrektori konzequenciáinak.

De mielőtt még mélyebben behatolnánk abba a világba, melyet kutatni akarunk, állapodjunk meg egy kissé és nézzünk szét azon a viszonyon, mely a szedő és korrektor közt van és csak azután hatoljunk a dolog lényegébe és mélyébe.

Tudjuk azt igen jól, hogy a legtöbb korrektor szedő volt és azt is tudja mindenki nagyon jól, hogy tudása a gyakorlaton és az olvasottságon, meg a figyelmen alapul, mert manapság, miként nem lehet kivánni, mint az Akadémia hivatalosan publikálja, hogy egy forrásban lévő nyelvnél törvényeket alkotásnak, éppen úgy nem lehet kivánni azt sem egy szedőtől, hogy érettségi bizonyítvánnyal felszerelve álljon a szedőszekrény mellé; ilyen körülmény folytán aztán sejthető, hogy a korrektor tudása nem mindig több a szedőénél, de gyakorlata által viheti annyira, miként idővel számot tevő, lelkiismeretes őre lehet annak a nyelvnek, melyen írni nagyon sokan tudnak, de *helyesen* írni nagyon kevesen.

Különösen rólunk, magyarokról mondják, hogy a művelt nemzetek közt mi vagyunk azok, a kik anyanyelvünkön a legrosszabb ortografiával irunk, mert nyelvünkben sehol sem fogunk találni öntudatos, határozott törvényeken alapuló ortografiát. Különben ennek oka legtöbbször a nyelvtudomány és irodalom művelőiben rejlik, a mennyiben mindenki, ki csak írni tud, csinál magának egy egész különálló ortografiát s ettől semmi szín alatt el nem tér s ha esetleg meggyőzni vagy felvilágosítani megkísérlenék ferde nézetéről, kész akár a végtelékig is menni, hogy igazát bebizonyítsa.

S így keletkezik aztán a saját külön ortográfia, s lesz a magyar nyelvből egy soha rendszeres alapokon nem nyugvó nyelvzagyvalék, kárára mindenestre a nemzetnek, kárára az önművelődésnek.

Hogy a magyar helyesírásnak eddig egy elfogadott vagy általánosan szentesített helyesírási szabálya nincsen, ezért éppen az Akadémiát egészen jogosan hibáztatni nem igen lehet; mert hogy az Akadémia eddig nem kodifikálta ezeket a helyesírási szabályokat, bizonyára azért tette, mivel, úgy látszik, észrevette a nyelv-egyvelegekből annak forrásban levő s részben romló, részben javuló állapotát s ha most tenné azt, hogy egy köztekintélyű, helyes szótárral s nyelvtörvénynyel állna elő, bizonyára sok helytelen anyagnak s kifejezésnek szerezne meg a polgárjogot, mi pedig éppen nem volna helyes, hogy az a nélkül is romlott s hibás kifejezéseket szankcionálja csak azért, hogy meg legyen a tekintély védve; de az is igaz, hogy az általános romlottság daczára mégis helytelen az, hogy időnkint legalább nem hatol a dolgok és szavak lényegének mélyébe s onnan igyekeznek kihozni a tiszta érczet, megmutatván azt a tévelygőknek s figyelmeztetve tévelygéseikre, mert akkor tenni valami radikális lépést, mikor már szinte a népek vérébe

gyökeredzett a hiba, akkor már igen nehéz lesz azt onnan holmi érthetetlen nyelvezettel megírt figyelmeztetéssel vagy tanítással elűzni.

Ennek a végtelen hallgatagságnak és a hallgatással megerősített helyes eljárásnak következménye az, hogy az írók többsége ma így ír: *mellyel, anyya, utánna, épen, egyéb* stb.

Az idegen szavak világában még sokkal ferdébb nézet uralkodik éppen e kodifikátlanság miatt; az egyik magyart csinál az *ekszisztenciából*, vélvén, hogy nincs a magyarban *existentia*; a másik meg a *kvalifikáció*nak csavarja ki *qualifikált* nyakat és így tovább.

Haraszti József.

(Folytatása következik.)

A magyar nyomdászat korszakai.

III.

Ujabb események a magyar nyomdászat történetének megállapítása körül. — Szabó Károly, mint a magyar nyomdászat hivatott történetírója. — Csontos nyomdásztörténet-tervezetének bírálata. — Egy nyomdásztörténeti album helyes eszméje.

Közelebbi tárgyalásunk folyamán most már arra kell részletesebben kiterjeszkednünk, hogy Ballagi művének megjelenése, tehát közel húsz év óta, a magyar nyomdásztörténet szakszerű megírása a megvalósuláshoz közelebb jutott-e valamivel, s *Firtinger* szép munkáját kivéve, melyről már bővebben szólottunk, történt-e valami arra nézve, hogy nyomdász-történetünk viszonyaiba mélyebben bepillantassunk s annak illető korairól valami bővebbet tanuljunk megismerni!? Történt-e ezen, a nagyközönséget, a tudós- és szakvilágot is egyaránt érdeklő s hazánk művelődéstörténetében hatalmas szerepet játszó faktorról — a nyomdászat történetéről, közelebbi viszonyairól — kellő megemlékezés, vagy valami előmozdító esemény!? Történt-e valami arra nézve, hogy a nyomdászatnak korszakait, melyeket, mint láttuk, Ballaginál helyesen és pontosabb szakszerűséggel megállapítani bajosan lehet, élesebb világitásban, helyesebb, pontosabb felfogásban szemlélhessük?

E kérdésekre azt felelhetjük, hogy Ballagi műve óta nyomdász-történetünkre nézve sok fontos és érdekes s annak behatóbb méltatását nagyban elősegítő sok dolog merült föl, melyek a magyar nyomdász-történet megírását most már, ha még mindig nem is a valóhoz, de ahhoz jóval közelebb és előbb juttatták.

Az a történeti adat- és anyaghalmaz, melyre egy ilyen mű megírásánál támaszkodni kell, folyton nagyobb arányokban gyarapodott és gyarapodik ma is. A roppant tapasztaltságú és olvasottságú *Szabó Károly* az ő *Régi magyar könyvtárában* két hatalmas, vaskos kötetben (1878. és 1885-ben) majdnem egész régi nyomdászatunk máig is meglevő produktumait nyomdák szerint pontosan leírta és felsorolta. Ő vele együtt egyéb jeles könyv- és műismerők, úgyszintén a hangyaszorgalommal működő *Magyar Könyvszemle* folyóirata már is tömérdek anyagot hordtak össze, melyek ismerete nélkül a magyar nyomdászat története el sem

képezhető. De ezeken kívül számtalan városi és megyei monografia is jelent meg, melyben a nyomdászat ügyeinek mindenütt kellő tér van szentelve.

E roppant történeti anyag Ballagi műve megírása előtt még nagyjából hiányzott, s így ő azt művének bővebb tudományos alapja kifejtésénél természetesen nem is használhatta.

A tudományos anyag e roppant tömegén kívül, mely több helyütt oly hatalmas világot vet a mult sötét és kétes napjaiba, még egy más, igen jelentékeny tényező is járult hozzá, hogy a magyar nyomdászat történetének ügye néhány lépésre ismét előbbre haladjon.

E jelentékeny esemény volt — a mi egyletünk nem történeti célú nyomdai műkiállítását ide nem számítva — az 1882-ben létrejött, az Akadémia termeiben megtartott *könyvkiállítás*, melyet első szaktudósaink: *Szabó Károly, Ballagi, Ráth György, Csontos, Emich, Dankó* kanonok stb. rendeztek, és melyet később a *Könyvkiállítási Kalauz és Emlék* című művekben részletesen le is irtak.

E gazdag s egész nyomdászatunk folyamát felölelő kiállítás nemcsak elősegítette, hanem élesebb formában fel is vetette végre a magyar nyomdászat szakszerűbb s pontosabb története megírásának kérdését.

Mindenki azt várta, hogy régi nyomdászati termékeink legalaposabb, legkitünőbb ismerője, ki azok felkutatásában 25—30 éven át a legnagyobb szorgalommal buvázkodott; kinek kezében Magyarország összes kisebb-nagyobb könyvtárainak ritka könyvei mind megfordultak, ő lesz, *Szabó Károly*, a legjobban hivatott ember, e nagy és fontos művelődéstörténeti mű megírója; mi azonban — sajnos — nem következett be.

Maga *Szabó Károly* ezen kiállítás jelentőségéről és sikeréről a magyar nyomdászat történetére nézve következő fontos szavakban nyilatkozott:

E kiállítás anyaga teszi majd lehetővé, hogy régi hazai nyomdászatunk története a mai kor kívánalmaihoz képest meg lehessen írva, hogy kimutathassuk azt a tiszteletreméltó helyet, mely az európai művelt nemzetek sorában a magyart méltán megilleti.

Ezen fenkőit és nagyhorderejű s a nagy tudóshoz mért súlylyal bíró kijelentés után mindenki lehetőnek és közelállóan hitte már a hazai nyomdászat történetének a nagy tudós által, vagy az ő segítségével és felügyeletével leendő megírását.

Ide fejlődővén a dolgok, már oly tudósunk is akadt, ki az általános reményeken és óhajtasokon túlmenve, a magyar nyomdászat történetének megírására kész programmal állott elő, a melyben részletesen ki van fejtve, hogy mily alapokon legyen megírva a magyar nyomdászat történelme, a mely a szak- és tudományos igényeket egyszersmind kielégíthesse.

Csontos János, az ismert magyar bibliografus volt az, ki a *Könyvszemle* ez évi folyamában (1882. évf. 367. l.) szóba hozván a fontos kérdést, a közvélemény szavának hangot adva, indítványba hozta, hogy bizassék meg *Szabó Károly* a magyar nyomdászat története megírásával és egyszersmind kifejti, hogy mily szempontok szerint s mily alapon volna a nagy mű megírandó.

Érdekes és tárgyunkhoz tartozó dolognak tartom e helyen a magyar nyomdászat történetének ezen újabb tervezetéről röviden megemlékezni s tárgyunkhoz képest közelebbről jellemezni.

Csontos ajánlata szerint ez a *hazai nyomdászat történetét tárgyzó nagy mű három részből*, esetleg kötetből állana.

Ugyanis az első rész tárgyalná a nyomdászat történetét 1711-ig.

A második rész az egyes műveket írná le, még pedig az egyes nyomdák szerint külön csoportosítva.

A harmadik a grafikai rész lenne, mely az egyes művek külső nyomdászati kiállításával, díszítmények stb. foglalkoznék.

E beosztáshoz általában véve megjegyzi, hogy a *második rész, az egyes művek összeállítására, lajstroma tulajdonképpen már készen van*, a *Szabó Károly* nagy művében, a *Régi Magyar Könyvtár* című kötetében, s ehhez csupán némi megjegyzések volnának fűzendők az egyes műveknél, hogy t. i. van e bennök valamely díszítés, vagy bármely nyomdászati ág alkalmazása s egyéb kiállítási vonatkozások. Az első rész természetesen a nyomdászati ipar minden ágára kiterjeszkedne s a külföldi vonatkozásokat is tekintetbe venné. A harmadik rész mintegy a *nyomdászat illusztrált albuma* lenne, melyben régi nyomdánk — tehát csak 1711-ig — (de miért nem tovább is?) műveiből címlap, díszítmény stb. vázlatai lennének megadva.

Ezen harmadik s *ránk nyomdászokra nézve egyik legfontosabb részből* Csontos így nyilatkozik:

»A munkának ezen része a hasonmások miatt több költséggel járna, mint a többi, mert minden hazai nyomdából kellene adni szemelvényeket, de gyakorlati szempontból annál tanulságosabb volna; tudós, tanár, amateur és nyomdász sikerrel használhatná, előbbre vinné a nyomdászati iparágat hazánkban, elsőrendű forrásmű lesz, mely nemcsak nálunk, de a világirodalomban is ritkítani fogja párját.«

Közelebbről tekintve magát az egész tervezetet s annak ajánlott előnyeit, mi, bármily tetszetősnek is tűnjék fel ez így első pillanatra, mi a *nyomdászat történetének ilyen fajta beosztással történő tárgyalását* előre is, egész őszintén kifejezve, a *legkevésbé sem tartanók helyesnek* és kellőleg indokoltnak. S megvalljuk, éppen a külföldi jelesebb példák nyomán indulva, melyekre pedig Csontos is csodálatos értetlenséggel a maga javára hivatkozik, nem ajánljuk mi eme hármassal összeállítandónak a magyar nyomdászat történetét.

Először is teljesen tagadásba venni merészeljük Csontos azon állítását, hogy a *külföldön már is oly modorban szokás kezelni a nyomdászat történetét*, mint a *hogy ez az ő tervezetében felállítva van*. Hiszen elég tán csak hivatkoznom a szaktársaimnak tán majd mindenike kezén megfordult két hirneves s a *legkitünőbbek közé sorolt német szakmunkára, t. i. Falkenstein és Faulmannra*, hogy Csontos fenti állításának egész alaptalansága azonnal kitünjék.

Ezen művek egyike sincs, de még ezen kívül a *legtöbb jeles külföldi mű sem*, a *Csontos által jelzett hármassal tervezetben feldolgozva*.

Igenis, tudjuk azt jól, hogy úgy az említett művekben, mint a legtöbb nyomdásztörténetben az általános történelmi részhez mindenütt a szükséges bibliografiai és grafikai rész van természetesen hozzátartozva, és *pedig mindeniütt egymás mellett és nem egymás után, teljesen elkülönített kötetekben*, mint a hogy azt Csontos akarná.

Ez a felosztás, mely éppen egyszerűsíteni látszik a helyzetet, tényleg a legnagyobb mértékben komplikálja azt; az egész műnek pedig történelmi egységét és helyességét veszélyezteti, és pedig nem csupán az által, hogy az egymást egymás mellett természetesen támogató részeket egymástól elszakítja, hanem azért is, mert egyik-másik alárendelt résznek, a külön kötetekbe sorolás által, fő és kiváló helyeket látszik biztosítani.

A szubjektív szempontokat véve tekintetbe, mi nem csodálkozunk rajta, hogy Csontos mint *bibliográfus*, kedvencz tárgyát, a bibliografiát, *oly első és kiváló helyre tette* a nyomdászat történetében, hogy abban egész *külön kötetet szentel neki, azonban minékünk ezt tárgyi indokból nagy mértékben kifogásolnunk és megrónunk kell.*

Éppen a bibliografia az, mely — a Csontos által is, különben helyesen felállított három tényező között — a nyomdászat történetében még a legkisebb jelentőségű szerepet játsza; s ez oknál fogva a legkevésbé illetékes a másik két fontosabb részzel egyenrangúan *külön kötetben* szerepelni.

A *nyomdászat-történet nem bibliografia*; és erre csupán annyiban van, mint *segéd tárgyra* szüksége, csak annyiban ügyel a könyvekre s egyes nyomdász-produktumok *könyvészeti részleteire*, hogy tájékozson bennünket mintegy az anyag, a szellemi termék *külső viszonyai* felől. A bibliografiát a nyomdászat történetében egészen mellékes helyre szorítja az a fontos körülmény is, hogy valamely korszaknak, mondjuk pl. nyomdászati hanyatlását bemutatni, *esetleg egy-két, három-négy* (legfőljebb hat-tíz művel!) igen kényelmesen lehet; viszont továbbá valamely korszak emelkedését is *egynehány* (és mondhatni legfőljebb tán hat-nyolcz) műből vett nyomdászati példákkal bemutatjuk; és ezen jellemző művek mellett azután *esetleg száz meg száz művet mellőzünk*, a miket pedig a bibliografia különben a legnagyobb buzgalommal és óriási foliánsokon keresztül hosszadalmasan tárgyal és leír.

Nagy hiba lenne tehát Csontos után a nyomdásztörténet írójának a bibliografiai dolgokkal oly bőven, egy egész külön egyenrangú kötet nyomán foglalkozni, a mint ő ezt ajánlja tervezetében.

Nagy mértékben kifogásoljuk Csontos tervezetében az első rész olyatén tárgyalását is, a mely tehát csak *a puszta történetet* tárgyalná az oda megkívántató kellő bibliografiai rész és a kellő technikai rész *egyidejű odaállításával* nélkül; mert szerinte az előbbi rész csak a második, ez utóbbi pedig csak a mű harmadik részében volna bemutatva.

Lubik Zoltán.

(Folytatása következik.)

A vízjel a papirosban.

Ki ne ismerné a vízjelet a papirosban, és ki ne tudná, hogy miért alkalmazzák különösen az olyan papirosban, melyből különösen okmány-, érték-, bélyeg- stb. papirost készítenek? A hamisításoknak akarják elejét venni. Hogyan is készül a vízjel a papirosban? Nagyon egyszerű módon. A papirost nedvesen drótszöveten hengerlik a papirmasszából. Ha a drótszövet egész terjedelmében tökéletesen egyenletesen van szőve, akkor a papiros egész felületén egyformává lesz. Ha azonban a drótszövetet azon helyeken, a hol vízjeleket akarnak kapni, tömöttebben szövik, mint egyebütt, akkor a drótszövet tömöttebb helyein egyenetlenségek támadnak és pedig vékonyabbá lesz. A papiros a fényt erősebben bocsátja át a vékonyabb helyeken, mint felületének egyéb helyein és így világosság felé tartva azt, a vízjel benne látszik. Rendesen azt tartják, hogy a vízjelet nem lehet utánozni, az biztos vezető a hamisítások felismerésében. De biz a hamisító urak már régóta kitalálták annak a módját, miként lehet a kész papirosban a vízjelet utánozni. Az eljárás azonos azzal az ismert móddal, melyet minden gyermek szokott megcselekedni, ha pl. krajczárt, vagy más pénzdarabot, érmet stb. akar papirosra úgy másolni, hogy a világosság felé tartva jól legyen látható. A pénzre papirost tesz és azt valamiféle kemény, de rugalmas és sima tárggyal, pl. csont-simitóval erősen dörzsöli. A papiros rostjai erősen összenyomódnak, a papirosban levő levegő, mely a papiros átlátszó-ságát az által csökkentti, hogy a fényt visszaveri, kiüzetik és azon helyek, melyek a simítóval dörzsöltettek vagyis összenyomattak, a világosság felé tartva átlátszókká lesznek. Egészen úgy csinálják a vízjelet is a kész papirosba. Igen sima fémlapba vésik domborúan a jeleket, ez alá teszik a papirost és erősen összenyomják. Persze, hogy nagyon fontos a hamisítás ellensúlyozására módot ismerni, melylyel az így készített vízjelet biztosan meg lehessen különböztetni az igazítól, vagyis attól, mely a papirosba készítése közben került. E czélból azt ajánlották, hogy a kérdéses papirost vízbe kell mártani. Az igazi eredeti vízjel változatlan marad, mert az a papiros különféle vastagsága által idéztetik elő, míg a mesterséges vízjel eltűnik, mert az összenyomott levegőtől mentes papirosrostok vízzel telnek meg, kitágulnak és eredeti helyzetükbe kerülvén, a fényt csak úgy bocsátják ki, mint a papiros lemezének egyéb rostjai. A berlini papírvizsgáló állomás igazgatója azonban legutóbb kimutatta, hogy ez a módszer nem mindig biztos, mert akadt olyan igen ügyesen utánozott vízjelre is, mely még akkor sem tűnt el, midőn a kérdéses papirost napokig áztatta vízben. Ez a tapasztalat őt arra indította, hogy más, egészen biztos vizsgálati eljárás megállapítását kutassa. Ez sikerült is, mint legutóbb közlésezi. Herzberg, ez a neve a berlini papírvizsgáló állomás igazgatójának, eljárása azon alapszik, hogy vannak bizonyos anyagok, melyek a papiros rostjait sokkal erősebben földuzzasztják, mint a tiszta víz. Ilyen anyag első sorban a nátronlúg. Ha a megvizsgálandó papirost 30 százalékos nátronlúg-

oldatba teszszük, akkor a mesterséges vízzel rögtönösen eltűnik, az eredeti vízzel ellenben nemcsak hogy megmarad, de még feltűnőbbé válik. A nátronlúg ugyanis erősen duzzasztja a papiros rostjait, miközben a vastagabb helyek rostjai sokkal erősebben duzzadnak, mint ama vékony helyek rostjai, melyek a vízzel előidéztek, úgy, hogy a kettő között az ellentét szembe-tűnőbb.

Az új bűnvádi perrendtartásról

szóló 1896. évi XXXIII. törvényzikk mult évi december hó 4-én nyert szentesítést és a december hó 22-én megjelent *Országos Törvénytárban* lón közhírré téve. A 32 fejezetből és 592 szakaszából álló törvénynek XXX. fejezete ránk nyomdászokra kiváló érdekekkel bir, miután azt az eljárást szabályozza, mely a nyomtatványok útján elkövetett bűncselekmény esetében léssen irányadó. Szövege a következő:

Eljárás nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetében.

561. §. A jelen törvény rendelkezései a nyomtatvány (1878. évi V. törvényzikk 63. §.) útján elkövetett büntett vagy vétség miatt indított eljárásban az alábbi módosításokkal alkalmazandók.

562. §. Az eljárásra az a sajtóbiróság illetékes, melynek területén a nyomtatvány készült, ha pedig a nyomtatvány készültének helye ismeretlen, vagy a magyar állam területén kívül fekszik, az a sajtóbiróság, melynek területén a nyomtatványért felelős egyén lakik vagy tartózkodik.

Ha mind a nyomtatvány készültének helye, mind a felelős személynek lakó-, illetőleg tartózkodóhelye ismeretlenek, vagy a magyar állam területén kívül esnek, az a sajtóbiróság illetékes, melynek területén a vád tárgyává tett nyomtatványt forgalomba hozták.

563. §. Több egyenlően illetékes sajtóbiróság közt a megelözes dönt.

Mindazonáltal, ha a kir. ügyészség a vádirat benyújtása előtt indítványozza, köteles a terheltnek lakó- vagy tartózkodóhelye szerint illetékes sajtóbiróság az eljárás folytatását a nyomtatvány készültének helye szerint illetékes sajtóbiróságnak átengedni.

A magánvádlónak vagy a terheltnek a fennebb megjelölt időpontig előterjesztett kérelmére a terheltnek lakó- vagy tartózkodóhelye szerint illetékes sajtóbiróság elrendelheti az ügy áttételét.

A nyomtatvány készültének helye szerint illetékes sajtóbiróság a hozzá áttett ügyet vissza nem utasíthatja.

564. §. A nyomtatvány útján elkövetett büntettek és vétségekre nézve a közvádlo teendőit a sajtóbiróságnak egész területén az e bíróság székhelyén levő kir. ügyészség végzi.

565. §. A főtárgyalás elrendelését vizsgálatnak kell megelözni.

A vizsgálatot bármely törvényszéknek vizsgálóbírája, kire nézve az 562. §-ban meghatározott körülmények valamelyike fenforog, elrendelheti és teljesítheti. Köteles azonban a vizsgálat elrendeléséről az illetékes sajtóbiróság vádtanácsát haladék nélkül értesíteni.

A vádtanács a vizsgálat teljesítését a sajtóbiróság vizsgálóbírájának tarthatja fenn, vagy meghatározhatja, hogy azt a területén működő melyik vizsgálóbíró teljesítse vagy folytassa.

566. §. A vád tárgyává tett nyomtatvány a vizsgálat elrendelése iránti indítványhoz csatolandó, vagy abban a cím a megjelenés ideje és helye szerint tüzetesen megjelölendő.

Ezenfelül a vádló köteles idézni a nyomtatványnak ama részeit, melyekre vádját alapítja.

567. §. Valamely nyomtatvány, büntettet vagy vétséget megállapító tartalma miatt, a feljelentés megtétele után vagy ezzel egyidejűleg csak a vádló indítványára foglalható le.

A lefoglalás elrendelésére és foganatosítására rendszert az illetékes vizsgálóbíró (565. §.) vagy sajtóbiróság (562. §.), ha azonban a késedelem veszélylél járna, bármely vizsgálóbíró vagy járásbiróság is jogosítva van.

A lefoglalás kiterjed a nyomtatványnak mind forgalomba hozott, mind postának vagy szállítóintézetnek átadott, mind végre a szerkesztőnél, a kiadónál, a nyomdásznál vagy más egyénnél készletben levő példányaira. Kiterjeszhető továbbá a nyomtatvány előállítására szolgált mintára, metszetre és más sokszorosító készülékre.

A minta lefoglalását a kiszedett szöveg betűinek szétzedése is pótolhatja.

568. §. A vádló a lefoglalástól számított nyolcz nap alatt köteles a lefoglalt nyomtatványra vonatkozó vizsgálat elrendelése iránt indítványt tenni, a mennyiben ezt még meg nem tette volna.

Ellenkező esetben a lefoglalás hatályát veszti és a lefoglalt nyomtatvány és sokszorosító készülék kiadandók.

Ha a vádló elejti a vádat, a vizsgálóbíró a lefoglalást megszünteti.

569. §. A vizsgálóbíró intézkedése ellen megengedett panasz és felfolyamodás felett annak a törvényszéknek vádtanácsa határoz, mely mellett a vizsgálóbíró működik.

Ellenben a vizsgálat folytatása vagy kiegészítése tekintetében, ha erre nézve a vádló és a vizsgálóbíró közt nézeteltérés van, továbbá a 128. §. első bekezdésében* meghatározott eseten kívül, az eljárás megszüntetése, illetőleg a főtárgyalás elrendelése vagy a vádhatározat hozása tárgyában az illetékes sajtóbiróságnak vádtanácsa határoz.

570. §. Az 566. §-ban foglalt szabályok a vádiratra nézve is megfelelően alkalmazandók.

571. §. Mihelyt a vádló benyújtotta a vádiratot, illetőleg mihelyt az ennek benyújtása végett a törvényben meghatározott határidő lejárt, a vizsgálóbíró köteles az ügynek összes iratait az illetékes sajtóbiróság vádtanácsához be-terjeszteni.

Ennek elnöke intézkedik a vádiratnak a terhelttel leendő közlése iránt.

572. §. A terhelt a vádirat ellen beadható kifogásokban is megnevezheti azt, kinek felelősségre vonása az ő ellene indított eljárás megszüntetését vonja maga után.

Közvetlen idézés a főtárgyalásra csak a vád alapjául szolgáló nyomtatvány szerzője ellen rendelhető el.

573. §. A nyomtatvány útján elkövetett büntett vagy vétség tekintetében a főtárgyalás esküdttöróság előtt tartandó.

574. Az esküdtekhez intézendő főkérdésben a vád tárgyává tett bűncselekménynek megkülönböztetésére szolgáló ténykörülmény gyanánt, a vád alapjául szolgáló sajtóközlemény, annak a vádiratban megjelölt szavaira való utalással, és az, hogy a vádlott milyen minőségben (szerző, kiadó, nyomdatulajdonos stb.) felelős, kifejezetten megemlítendő.

Az ítéletben a vád tárgyává tett nyomtatványról az 1878. évi V. t.-cz. 61. és 62. §-ai értelmében kell intézkedni.

Könyveknél, folyóiratoknál és olyan nyomtatványoknál, melyeknél az elkülönítés lehetséges, a lefoglalt nyomtatványnak csak ama részei kobozhatók el és semmisíthetők meg, melyek a vád tárgyává tett sajtóközleményt tartalmazzák.

Ha a büntett vagy vétség időszaki lapban volt elkövetve és a bíróság a vádlott bűnösségét megállapította, elrendelhető, hogy az ítéletet ugyanannak a lapnak legközelebb megjelenő számában közzétegye.

575. §. A jelen fejezet rendelkezései nem alkalmazandók:

1. olyan nyomtatvány elkobzására és megsemmisítésére, mely miatt a bűnvádi eljárás senki ellen sem indítható meg;
2. a sajtótörvény szabályainak megsértése által elkövetett vétségekre és kihágásokra.

Az 1. pont esetében a jelen törvény XXV. fejezetében foglalt rendelkezések szerint kell eljárni.

A 2. pont esetében — habár az abban megjelölt bűncselekményeket nyomtatvány útján követték is el — a jelen törvénynek általános szabályai alkalmazandók.

* A vizsgálóbíró köteles a vizsgálatot megszüntetni, ha a vádló a vádat elejti és a vád képviselőjét a 42. §-ban meghatározott időben (nyolcz nap alatt) arra jogosított sértett át nem veszi.

VEGYESEK.

Lapunk mai számához van mellékelve a mult 1896. évfolyam tartalma és címlapja. — Egyben értesítjük lapunk olvasóit, hogy a *februári* füzetet már csak azoknak küldjük meg, a kik az előfizetést megújították.

A Szakkör legközelebbi havi fölolvasó-ülését *január hó 31-én* tartja meg. Erről majd külön meghívók adnak értesítést.

A kiállítási kitüntetések utolsó sorozata karácsony hetében jelent meg a hivatalos lapban s a mi szakmánkból is több érdemes névvel találkozunk a királyi kitüntetésben részesültek sorában. Így első sorban *legfelsőbb királyi* elismerésben részesült *Iovag Falk Zsigmond*, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság vezénylő igazgatója; *dr. Gerő Lajos*, a Pallas könyvnyomda igazgatója a Ferencz József-rend lovagkeresztjét kapta; *Czettel Gyula*, a Czettel és Deutsch-czég egyik tulajdonosa a koronás arany érdemkereszttel, *Bauer Ferencz*, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság művezetője és *Müller Ágoston*, a Pester Lloyd nyomdája felelős műszaki vezetője pedig az arany érdemkereszttel tüntetettek ki. A jól megérdemelt legfelsőbb kitüntetésekhez mi is őszintén gratulálunk!

A kiállítás jutalmazottjai. Mult hó 20-án osztották ki a Royal-szálló nagytermében az iparos-segédék és tanoncok között ama jutalomdíjakat és elismerő-okleveleket, melyeket ők az időleges kiállításban való közreműködésükkel érdemelték ki. Az ünnepélyes aktuson mintegy 200 kitüntetett segéd és tanoncz volt jelen.

A nyomdász-szakiskola ügyében legközelebb azt olvastuk a *Budapesti Hirlapban*, hogy az ezredéves országos kiállítás sokszorosító-csoportjának pénztárában megmaradt 8000 forintnyi fölösleget a szakiskola alapjára szándékoznak fordítani az illetékes körök. Mindenesetre nagyon helyes lenne ez intézkedés és örülnénk, ha egyszer végre-valahára ez ügy is dülőre jutna!

A Szakkör szokásos téli mulatságát február hó 20-án (szombaton) tartja meg a Szegénygyermekkert-czyelet helyiségeiben. A tánczot az idén hangverseny előzi meg s a talp alá valót egyik jeles cigányzenekar húzza. Belépődíj idegenek részére: személyjegy előre váltva 1 frt, családjegy 2 frt; este a pénztárnál személyjegy 1 frt 20 kr., családjegy 2 frt 50 kr. A meghívókat a napokban küldi szét a rendezőség.

Hornyánszky Viktor könyvnyomdája megint egy pompásan kiállított füzetet adott ki. Ez a füzet valóságos története ennek az elsorangű műintézetnek s úgy van az megírva, hogy belőle minden laikus könnyen tájékozhatja magát a nyomda munkaképességéről. A füzet bevezető sorai az általános nyomdászattörténetnek vannak szentelve s csak ezután következik a Hornyánszky-nyomda keletkezésének, fejlődésének és mai színvonalra emelkedésének leírása. Megszívlelésre méltó a műnek az a része, a hol az új nyomdahelyiségről ír és ezt az egészségügy legújabb követelményeinek is megfelelően találja... »Tudvalevő, — mondja idézett munka — mily gyakori jelenség, hogy a nyomdász-segédék a megfeszített munka s a gyakori éjjelezések miatt idegesekké lesznek, a miből többféle kórok fejlődhetnek ki. A sok állástól lábaikon vizsértágulatok támadnak. A betűket gyakran szedik szájukba. Tüdőbajban 25% hal meg s Neufville szerint szintén igen sok nyomdász-segédet öl meg a tisztatlanság által előmozdított hagymáz. Mindezeknek a fenyegető nyavalyáknak elkerülésére szolgál a körbefutó, vagy nyitott, szellős karzatok, melyekben a szedő-szekerények oly távolságban vannak egymástól elhelyezve, hogy a szabad mozgást nem akadályozzák. A fölülről világított nagy terem teljes nappali világosságot áraszt s a *villamos világítás csak a téli hideg esti időben szükséges*. Kifogástalan tisztaság jótékony derüje ömlik el minden zugban, a mi szokatlannal élít a más nyomdaműhelyekben tapasztalható büzös és ártalmas kigőzölgésektől, a mire nem kicsinyelhető befolyást az egész helyiségnek gázkülvárákkal való fűtése gyakorol.» — Nagyon szép világot vetne az a magyar nyomdászatra, ha minden valamire való nyomda megírná és kiadná a saját történetét.

»Favorita.« (Az Első Magy. Betűöntőde-Részvénytársaság új körlevél-betűi.) Igen szép új betű-garnitúrával lépett a részvényöntőde ismét a nyilvánosság elé, melyet »Favorita«-nak keresztelt el. Az új betűk, különösen metszésük tisztasága és szoliditásával hatnak, mely körülmények mindjárt első pillanatra kedvező benyomást keltenek a szemlélőben. A betűket fokozatban öntik és mint körlevelek, esketési meghívók s a többi ilyenekre különösen alkalmasakat ajánljuk nyomdatulajdonosaink figyelmébe. Az új betűket különben alább képletben is bemutatjuk olvasóinknak.

Cicero.

Wajda János, egyike legnagyobb lírikus költőinknek,
1 2 3 4 örök álmra hűnyta szemeit. 5 6 7 8

Tertia.

Wajda János, egyike legnagyobb lírikus költőinknek, örök álmra hűnyta szemeit.

Text.

Wajda János örök álmra hűnyta
1 2 3 4 5 szemeit. 6 7 8 9 0

Doppelmittel.

Wajda János örök
álmra hűnyta szemeit.

A Kosmos-műintézet kö- és könyvnyomda és hirlapkiadó-részvénytársaság december hó 30-án tartotta dr. Ország Sándor miniszteri tanácsos elnöke alatt közgyűlését, melyen elhatározták, hogy 119.845 frt 31 kr. üzleti felesleget a letárléirási tartalékba helyezik, a mely a mult évi ily című 20.000 frtnyi tartalékhoz adva 132.845 frt 31 kr-ra növekszik. A vállalat hirlapjainak eladása folytán felszabadult 42.597 frt 98 krnyi tartalékot az általános tartalékhoz csatolta, mi által az általános tartalékalap 105.557 frt 94 kr-ra emelkedik. A vállalat tartalékának összege így 243.403 frt 25 kr-t tesz ki. A közgyűlés az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak megadva a felmentvényt, köszönetet mondott nekik, mire az igazgatóságba új tagoknak megválasztották dr. Kún Béla királyi tanácsost, Hartenstein Zsigmond királyi tanácsost, Matthey Ágostont (Grác) és Long Károlyt (Grác). A felügyelő-bizottságba megválasztották Beer J. Izsót és dr. Kiss Józsefet. — Hallomás szerint a *Kosmos* megvette a *Grazer Tagblatt* nyomdáját és azzal kiegészítette Grácban eddig is birt litografiai műintézetét.

A Kosmos-műintézet eddigi igazgatója, *Bergsmann Jakob*, legközelebb megváltik ez állásától és társtulajdonosa lesz a fővárosi *Wendt Lajos*-féle nyomdának. Helyét mint igazgató pedig *Sebők Lipót* fogja elfoglalni.

A helybeli *Buschmann Ferencz*-féle könyvnyomda mult december hóban érte el fennállásának huszonötödik évfordulóját, mely alkalommal a humánus gondolkodású főnök személyzete minden egyes tagjának heti fizetését a kereset felével megtoldotta. A személyzet erre — közös elhatározással — egy emlékalbum átnyújtását határozta el. Az újév első napján adták át a személyzet összes tagjainak arcképeit magában foglaló szép albumot a közszertetben álló nyomdatulajdonosnak, ki jóakaró magatartásával például szolgálhatna nagyobb nyomdáink főnökeinek.

Az évforduló alkalmából sokkal kevesebb naptár megjelenését konstatálhatjuk az idén, mint az ezelőti években; már mint az olyan naptárakat értve, melyekkel egyes nyomdák szoktak kedveskedni üzletfeleiknek. Fali naptárt — helybelit — mindössze három volt alkalmunk látni; az

egyik a *Pesti könyvnyomda-részvénytársaságé*, a másik a *Patria* nyomása. Az előbbi valóban méltó a homlokán olvasható Milleniumi Naptár címre. A sötétbarna alpból, melyet feketén nyomtatott elszórt hangjegyek és színekben pompázó magyar motívumú virágdíszek díszkrétül tarkítanak, pompásul emelkednek ki az ezredéves Magyarország történetének egyes kiemelkedő momentumait ábrázoló szép kromolitografikus képek. Ezen, különböző fekvésű és épp ezért egy cseppet sem egyhangúvá váló tizenkét kép között az egésznek inkább alsó részébe fekvően terül el, barna fakeretet ábrázoló, egyszerű, de izléses körzetben maga a tulajdonképeni naptár, fekete és vörös színben nyomtatva; alatta piros mezőben a nyomdai czég. Az egész tábló szegélyét köröskörül világosbarna, text szélességű sáv képezi, mely sikerülten zárja le minden oldalról a munkát. A lito-

jóleső tisztaság vonul át, mely a laikus előtt még tetszetőssé is teheti a több színben előállított naptárt. — Egy íróasztalra való kétoldalos, felállítható kis naptárt a *Kertész-czég*től kaptunk, mely első pillanatra megnyeri tetszésünket ügyes kis alakja, egyszerű, de izléses összeállításával s igazán kifogástalanul tiszta nyomása, valamint jó érzékre valló színválasztása által, a mit különben a jól vezetett műnyomdától már megszoktunk. — Tömb-naptárakat a *Posner-czég*, *Gelléri és Székely*, *Eckstein és Neufeld*-nyomdákban kaptunk. Az első természetesen magasan felette áll a többieknek, a mit ez elsőrangú műintézetnél csak természetesnek találhatunk, de azért igen csinos dolgok az utóbbiak is, különösen a Gelléri és Székely czégé, mely czég kétféle alakban is bocsátotta világgá a nemű naptárát. — *Könyvnyomdát* hivatalosan csak egyet kaptunk:

grafiai úton 22 színben előállított naptár oly sikerült, harmonikus egésznek képez, hogy a czég eddig kiadott összes naptárát messze fölülmulja. — A *Patria* egyszerű, irodai használatra szánt naptárt adott ki, mint a felírása mondja, »községi hitelszövetkezetek részére«. Ennek megfelelően a tulajdonképeni naptárrész körül van véve bélyegilletékek, posta-távirdai díjszabály és efféle praktikus tudnivalókkal, melyek nemcsak az adott czégeknek, de minden irodának jól használhatóvá teszik. A kiállítás a legegyszerűbb, de korrekt és tiszta. — *Pozsonyból*, az *Angermayer-féle* nyomdai intézetből is beküldtek hozzánk egy fali naptárt, melyből azt látjuk, hogy a nyomda szép betű- és díszítő-anyaggal rendelkezik, ebben az esetben azonban nem helyesen használták fel a készletet; így a rokoko-díszítmények közé egészen idegenszerű körzetrészleteket keverték, melyek azzal legkevésbé sem egyeznek; maga a naptár betűanyaga sem egyezik a rokoko-stíllel, s ezen kívül, ha már több helyet nem vehettek a naptár részére igénybe, kisebb betűkkel szedhették volna, hogy ne látszassék oly rendkívül szemérségtől tömörnek. A czég-ajánlás melletti vignetta-dísz is erőltetett. Szóval a látszólag rendelkezésre álló anyaggal sokkal sikerültebb dolgot lehetett volna produkálni; ezzel szemben azonban el kell ismernünk, hogy az egész munkán

a *Láng-féle* Nagyvárad-naptárt. E naptáron régi szakavatott kollégánk jóízlése vonul végig; szép új betűkkel tiszta nyomás, helyes beosztás és korrekt szedés. Tartalmát illetően nem vágyunk kritikát gyakorolni, de azt hisszük, hogy a biharmegyeieknek hasznos kézi könyvül fog egyuttal szolgálni egész éven át. — Lapunk zártakor vettük a *Pallas-nyomda* igen díszes fali naptárát is. Mint minden a Pallasból kikerült díszmunka, ez is pazar kidolgozásával excellál. Nem sajnálták ennél sem időt, sem fáradságot, csak hogy minél művészicsebb munkát adjanak ki a sajtójuk alól. Még a naptárszöveget is akcziószövegéből vették, bár ide jobb lett volna a komolyabb vágasú szövegbetű.

Magyarország külön czímerének és a magyar korona országai egyesített czímerének rajza. Utóbbi időben többrendbeli eltérés észleltetett a magyar állami czímer ábrázolásában; ezért a m. kir. miniszterelnök 1896. évi 3755. sz. a. rendeletében pontosan leírja annak történelmi és heraldikai összetételét, és ennek alapján a fentebb látható ábrákban mutatjuk be Magyarország külön (kis) és egyesített (közép) czímerét.

Nemzetközi hírlapkiállítás. Érdekes hírlapkiállítás lesz látható folyó év április havában a budapesti vakok inté-

zetében. A világ összes hírlapjai ki lesznek állítva, a mi úgy a szakértőket, nyomdászokat, mint a nagyközönséget egyaránt érdekelné fogja, annyival is inkább, mivel ily kiállítás Budapesten még alig volt látható. Az érdekes gyűjtemény céljára főtiszt. Pivár Ignác úr, a vakok intézetének nagyérdemű igazgatója, készségesen átengedte az intézet dísztermét. — A kiknek notalán birtokában van egy-egy érdekes hírlap és azt kiállítani szándékoznak, sziveskedjenek azt Spitzer Józsefnél (Budapest, VII. ker., Barcsay-utca 15. II. e. 17. sz.) bejelenteni, avagy egyenesen a vakok intézete igazgatójának beküldeni.

Budapesti könyvtárai. Nem régen *Budapest székes fővárosi statisztikai zsebkönyve* cím alatt jelent meg egy vékony füzet a fővárosi statisztikai hivatal kiadásában és dr. Thirring Gusztáv szerkesztése mellett, melyben rövid számszerű leírását találjuk Budapestnek 1894. évi állapotáról. A sok adat közül kiragadjuk a nagyobb könyvtárainkra vonatkozókat. Ezek szerint a

Nemzeti Múzeum...	522.000	munkát számlál
Egyetem ...	247.286	»
M. Tud. Akadémia ...	179.248	»
Orsz. statisztikai hivatal ...	54.988	kötetet
Műegyetem ...	53.218	»
Kegyes tanítórend ...	37.506	»
Képviselőház ...	36.618	»
Ludovika-akadémia ...	23.300	»
Nemzeti Kaszinó ...	22.624	»
II. ker. főgimnázium ...	20.232	»
Természettud. társulat ...	19.206	»
Belsőügyminisztérium ...	16.000	»
Központi papnövelde ...	15.010	»
Fővárosi statisztikai hivatal ...	14.790	»
Földtani intézet ...	12.707	»
III. ev. főgimnázium ...	10.951	»
Tisztviselők orsz. egyesülete ...	10.218	»
Egyetemi orvoskar ...	10.068	»
II. ker. Ferencz-rend ...	10.000	»

A hírlap-hirdetési bélyeg eltörlése. Dr. Bán Zsigmond hírlapíró indítványára a *Budapesti újságírók egyesületében* mozgalom indult meg az iránt, hogy a hírlap-hirdetési bélyeg eltörlése iránt megtegyék a kellő lépéseket. Most Neuhauser Arthur hírlapíró benyújtotta az egyesülethez Szávay Gyula győri hírlapírónak azt a kérvényét, melyet a győri kamara annak idején ugyancsak a hírlap-hirdetési bélyeg eltörlése tárgyában a kereskedelmi miniszterhez intézett. A kérvény, mely valóságos tanulmányzamba megy, élénken eseteli azokat a hátrányokat, melyek a drága hírlap-hirdetési bélyeg által kereskedelmekre hátránnak és kifejti azt is, hogy a kincstárnak a hirdetési bélyeg révén szerzett 200.000 forintja egyáltalán nem áll arányban a kereskedők óriási veszteségével. A választmány legközelebbi ülésén az ügy már tárgyalás alá kerül. — Kívánatos volna, ha a fővárosi nyomdafőnökök egylete is támogatná e mozgalmat.

Bécsben jelenleg 148 könyvnyomda létezik korlátlan üzemmóddal, továbbá 84 korlátolt üzemmóddal, melyek t. i. csak taposósajtókkal való működésre vannak jogosítva és berendezve; ezeken kívül 18 betűöntőde van üzemben.

Pályázat czímlapszedésre. A *lipcsei* jóhirű J. G. Schelter & Giesecke betűöntő cég, mely nemrég a kerékpár- és varrógép-gyártási falragaszokról szóló pályázati hirdetésével adott alkalmat a németországi litográfusoknak, hogy tehetségeiket kimutassák, — most hasonló versenyre hívja föl a műszedőket, a mennyiben sajtó alatt levő mintakönyve számára nyolcféle czímlapra hirdet pályázatot, melyek betű- és csiráda-anyaga természetesen csak a nevezett cég által előállított gyártmány lehet. A kívánt nyolcz czímlap szövege ez:

(Főcím.)

1. Mustersammlung von J. G. Schelter & Giesecke, Schriftgiesserei etc.

(Ajánlás.)

2. Gewidmet von J. G. Schelter & Giesecke, Leipzig.

(Alcímek.)

3. Buch- und Zeitungsschriften.

4. Deutsche Auszeichnungs- und Zierschriften.

5. Lateinische Auszeichnungs- und Zierschriften, orientalische Schriften und dergl.

6. Zeichen, Ziffern, Musiknoten, Stickmuster und Verschiedenes.

7. Entwürfen, Schmuckstücke und verschiedener Zierrat.

8. Erzeugnisse der Messinglinienfabrik.

A czímlap nagysága 27 × 18 centiméter. A kivitelt stílj tekintetében teljes szabadság engedtetik a pályázónak, úgy-

szintén a színek mennyiségében is; előnyben részesülnek azonban oly munkák, melyek kevés szín alkalmazása mellett is képesek tetszetős hatást felmutatni. A pályázók tetszésére bizatik mind a nyolcz czímmel vagy csak egyes czímmekkel, egy vagy több különböző tervezetben résztvenni, mely tervezetek a szokásos módon 1897. február hó 28-ig küldendők be Lipcsébe nevezett cégnek. A pályadíjak következők: Két első díj 200—200 márka, három második díj 100—100 márka és ugyancsak három harmadik díj 50—50 márkával. A pályázat eredménye f. évi április 1-én tétetik közzé. A pályanyertes munkák a cég tulajdonába mennek át, a cég azonkívül más, díjat nem nyert munkát is meg fog váltani.

A Deutscher Buch- und Steindruckerei című előkelő berlini szakfolyóiratban meglehetősen emléksorokat szentel *Kulbe Károly* szaktársunk elhunyt főmunkatársunknak, *Bauer János Mártonnak*, méltatva annak a közügyek terén kifejtett buzgólkodását.

Berlinben az akcziószedők szakkört alapítottak, melyben hetenkénti összejöveteleken megbeszélés tárgyát fogják képezni a bemutatott szakfolyóiratok és egyéb szakmabeli újdonságok.

Svájcz nyomdávároisaiban is egyre terjed a kilenczórás munkaidő. Így közelebb behozták azt megfelelő bérjavítás mellett Schaffhausen, Interlaken és Sitten városokban.

Innsbruckból az a szomorú hír jön, hogy az ottani nyomdász-segédék egyletének elnöke, egy *Bossmann Adolf* nevű szedő Magdeburgból visszaélt társai bizalmával és a rábízott pénztárból 2500 forintot sikkasztott. Miután már nem tudta bűnös manipulációit leplezni, maga jelentkezett a törvényszéknél. Hanyag ellenőrzés okozta egyrészt az illetőnek elvetemedését, másrészt Bossmann mindig fennn hirdette szocialdemokrata nézeteit és ezzel elámitotta hiveit.

HIVATALOS RÉSZ.

Havi fölolvásó-ülés 1896. december 20-án.

Elnök: Tanay József.

Elnök üdvözlővén a megjelenteket, megnyitja az ülést s egyszerűsmond jelenti, hogy *Szöllősy Károly* másodtitkár, miután Budapestről elköltözött, lemondott tisztéről, a kinek helyettesítésére a választmány *Radnai Mihály* választmányi tagot kérte fel.

Bejeleníti továbbá, hogy az Evkönyvet a mai napig nem küldhették ugyan szét, miután a könyvkötő nem készült el velök, de holnap, 21-én már szét fogják küldeni.

Egyszerűsmond tudatja, hogy az Ács Mihály sirkövére vonatkozó jelentést pénztárnok később elő fogja terjeszteni.

Ezek után felkéri *Tichy Ákos* titkár, hogy felolvasását sziveskedjék megtartani.

Tichy Ákos titkár megkezdvén *Néhai gerelyi Ferdély István belüszedő naplójából* című felolvasását. A hallgatóság élénk figyelemmel és sokszor kitörő derűltséggel hallgatta a kitűnő humorral megírt fölolvásást s befejezése után pedig zajos éljonzással honorálta fölolvásónak szellemességét.

Közután elnök szép szavakkal adott kifejezést köszönetének a sikerült munkáért, mely méltán kelthetett érdeklődést a tagokban. Pénztárnok ezután előterjesztvén havi kimutatását a pénztár állásáról, az észrevétel nélkül tudomásul vétetett.

Elnök azonban a szakirodalmi alap csökkenésére vonatkozólag megjegyzi, hogy ennek oka a Magyar Állam Nyomdászattörténelmi Térképének kiadása, mely bár a szakirodalom hívatott örei, a szaklapok részéről általános elismerésben és dicséretben részesült úgy a bel-, mint külföldön, de sem a főnökök, sem a szaktársak részéről számításunk ellenére kellő pártfogásban nem részesült. Elnök ennek dacára nem tartja a pénzt elveszítettnek, mert reméli, hogy a térkép még fog elterjedést nyerni és ezen kívül a választmány intézkedett arra nézve is, hogy egy bizottságot küldjön a közoktatási miniszterhez a kulturális szempontból igen érdekes térkép támogatására s e bizottság már legközelebb el is fog jární kiküldetésében.

Pénztárnok előterjeszti továbbá az Ács Mihály síremlékére vonatkozó következő kimutatást: Bevétel gyűjtésekből 540 frt 70 kr. Kiadás: sirkő és annak felállítása 476 frt 04 kr., koszorú 20 frt, nyomdászamla 28 frt, postaköltség 14 frt 49 kr., fényképész számlája 8 frt, leleplezés költsége 22 frt, gyertyák halottak napján 06 kr., összes kiadás 569 frt 49 kr. Hiány, mint egyenleg 22 frt 79 kr. Tudomásul vétetik.

Elnök tudatja, hogy Barcza szaktárs indítványt szándékozik beterjeszteni, felkéri tehát nevezett szaktársat indítványának előadására. Barcza szaktárs hosszabb indokolás után a következő indítványt teszi elő:

„Mondja ki a mai, december 20-iki fölolvásó-ülés, hogy a Szakkör választmánya igyekezzék odahatni, hogy 1897. évi január 1-től kezdve minden lehető kövessen el, hogy a szakfejlesztés érdekében

és kulturhistóriai szempontból is minden Magyarországon levő nyomdából minden elkészült falragaszt (plakát) és gyászjelentést (partezettel) megszerezni és a falragaszok közül a fontosabbakat és értékesebbeket rendezve, tékába kötve, külön a falragaszokat és külön a gyászlapokat, a Szakkör könyvtárába eltéve, annak tulajdonára megőrizze.

Rencsisovszky szívesen hozzájárulna az indítványhoz, mert belátja annak üdvös voltát, de ellene van, mert sajnos tapasztalta az eddigi kísérleteknél, hogy hiába fordulunk bármiért is a főnök urakhoz, sohasem tesznek kérelmünknek eleget. Így voltunk legközelebb a kiválóbb nyomtatványok beküldése végett hozzájuk intézett kérelmünkkel is, a melyből még mindeddig nem érkezett be egy sem, noha kijelentettük, hogy a papírárt és nyomásért szívesen megfizetjük a költséget, ha azt a Grafikai Szemléhez mellékelni akarnák.

Káhn osztozik Rencsisovszky nézetében.

Tichy szintén ellenzi az eddigi kísérletek alapján az indítványt, de indítványozza, hogy Barcza urnak fáradságáért az ülés jegyzőkönyvleg köszönetét nyilvánítsa, noha az indítványt kénytelen a napirendről levenni.

Elnök ez értelemben mondta ki a határozatot.

Elnök ezután örömet fejezi ki a tagoknak a Szakkör törekvései iránt való meleg érdeklődéséért és kéri a tagokat, hogy ez érdeklődést és buzgalmat a szaktársak körében a jövő új évben tovább is terjesztetni sziveskedjenek.

Rencsisovszky kéri az expedíciót utasítani, hogy a Kör kiadványainak expedíálása körül nagyobb pontosságot fejtessen ki, mert manapság e tekintetben igen sok a panasz. Majd kéri az elnököt, hogy a Kör iránt eddig kifejtett buzgalmat a jövőben is tartsa meg, minek utána kíván neki boldog ünnepeket és boldog újévet.

Elnök megígéri az expedíció iránt való intézkedést és biztosítja az ülést, hogy jövőben is szívesen fogja áldozni tevékenységét a Körnek s hasonlóképpen kíván a tagoknak boldog ünnepeket és újévet.

Végül még pénztárnok a tagok mozgalmáról következő jelentést terjeszti elő: **Beléptek** a Körbe: Ihring Ferencz, Ipper Sándor, Kerkovszky Rezső, Schön Lajos, Strompf Gyula, Rozsa Lajos, Klein Miksa, Schmetzko Gyula, Szokolay János, Wolf Antal, Perlmutter Károly, Lilienfeld Károly, Opprecht Adolf, Bálint L. Hugó, Agnely Béla, Nagy János II., Szuszán György. **Kiléptek:** Hirschler Henrik, Schumy Rezső. **Hátvalék miatt töröltettek:** Spitzer József, Riegl Gyula, Weisse Arthur, Kemele András, Schön Lajos.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

Titkár helyett jegyzette:

Grócz Ernő,
vál. tag.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédet tárgyát az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig **Wolf Antal** egyleti küldöncz útján **Rencsisovszky Ferencz** szakköri pénztárhoz (VII., Kerepesi-út 64., III. 32.) lehetőleg mindegy hó 12—15-ig.

Figyelmeztetés. Esetleges visszaélések elkerülése végett a **végvárakozási utalványokat** (darabonként 1 krért) ezután csak a havi nyugta felmutatása mellett kaphatják a Szakkör tagjai. Egy-egy tag egyszerre legfeljebb csak öt utalványt vehet. Vasárnap és ünnepnapokon nem érvényesek; de **bemutató-előadásokra** (premiere) mindig használhatók. Utalványok kaphatók **Rencsisovszky Ferencz**nél (VII., Kerepesi-út 64. sz., III. 32.). **Novitzky N. Lászlónál** (anyaegylet) és **Tichy Ákosnál** (Részvénynyomda).

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltozást, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adjanak tudtul a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelczöláp.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Több Évkönyv-rendelőnek. Utánvétellel nem küldünk Évkönyvet. Ha azonban előfizet, úgy minden egyes példányért 67 krajczárt kell küldenie. Így pl. 6 darabért: $6 \times 67 = 4$ frt 2 krajczárt kell küldeni. Sokan azért is reklamálnak, ha a megrendelt példányokat nem kapják postafordultával. Ez azért van, mert a kiadóhivatal **hétenként csak egyszer** (pénteken) kapja a pénzütalványokat, így tehát könnyen megcsúszhat, hogy szerdán vagy csütörtökön feladott pénzt mi csak a következő hét pénteken kapjuk meg, a mi — természetesen — 8—10 nap differenzia.

S. Gy. úrnak, Beregszász. A pénzt megkaptuk és a kért 1895. decemberi füzetet a jövő hó elején, a két beküldési táblával együtt küldjük el, mert azokat még csak most készíti a könyvkötő.

Kitüntetve a császári sas használati jogával.
Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai berendezéseket** nagy és kiesszabású üzemek részére, szép-
vágású betűkkel, körzettekkel, mindenféle gépekkel és berendezéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Méltányos feltételek. — Szolid kivitel.

Pályázati hirdetés.

A Budapesti Könyv- és Könyvnyomda-főnökök Egyesülete **rendes** tagjai számára **tagsági jegyek könyvnyomdai; tiszteletbeli** tagjai részére pedig **díszoklevelek litografiai** úton való készítésére ezennel pályázatot hirdet a következő feltételek mellett:

1. A **könyvnyomdailag** készíthető **tagsági jegy** egyszerű legyen, tetszetős modorban, klisék mellőzésével, színes vagy csak fekete nyomásban.
2. Nagysága körülbelül 9—14 cm.
3. A pályamunka jelíges levél kíséretében öt példányban küldendő be.
4. A pályadíj és pedig elsőnek húsz (20), másodiknak tíz (10), a harmadiknak öt (5) forintban állapítatik meg.
5. A **díszoklevél könyvnyomdai** úton, szakszerű kerettel, és alkalmazandó szöveghez való hely üresen hagyásával, világos színekben 32—46 cm. rajztérrel készíthető.
6. A pályamunka vázlatrajza jelíges levéllel küldendő be.
7. A díszoklevélre adandó pályadíj: elsőnek ötven (50), másodiknak harminczöt (35), a harmadiknak huszonöt (25) frt.

Általános feltételek.

8. Pályázhat minden Budapesten foglalkozással bíró szedő, gépmester, nyomó vagy könyvnyomdász, ha főnöke tagja az egyesületnek.
9. Az előző pontban elősorolt körülmények igazolandók.
10. A pályamunkák, illetőleg azok vázlatrajzai legkésőbb **1897. márczius hó 1-én este 6 óráig** nyújtandók be az egyesület elnökénél (dr. Gerő Lajos, a **Pallas** irod. és nyomdai részvénytársaság igazgatója, V., Kálmán-u. 2. sz.).
11. A pályamunkák szerkesztése körül netán felmerülő kérdésekben az említett részvénytársaság nyomdai művezetője (Pusztai Ferencz) ad felvilágosítást; ugyanott tudható meg a tagsági jegy vagy a díszoklevél szövege.

12. A beérkezett pályamunkákat az egyesület kebeléből alakított bizottság bírálja meg.

A bíráló bizottság fentartja magának, hogy az összes pályadíjakat csak akkor adja ki, ha a pályamunkák a várakozásnak megfelelnek.

Együttal kiköti magának azt is, hogy az általa ajánlott változtatások figyelembe véessenek.

13. A pályanyertes — az első díjjal kitüntetett — mű azon intézetben állíttatik elő, a melyből beküldetett.

14. A felsorolt feltételeknek meg nem felelő munkák bírálat alá nem vétetnek.

Budapest, 1896. december 17-én.

A BUDAPESTI KÖNYV- ÉS KÖNYVNYOMDA-FŐNÖKÖK
EGYESÜLETE:

Zilahi Simon,
titkár.

Dr. Gerő Lajos,
elnök.

Aradon, a város egyik legélénkebb pontján, egy ujonnan teljesen felszerelt, másfél év óta üzemben lévő, **virágzó könyvnyomda**, mely egy rég idők óta létező politikai *napilapot* is kiad, egy jóforgalmú *papir- és tanszerkereskedéssel* egybekötve, vagy a nélkül, előnyös feltételek mellett **eladó**. Értekezhetni e tárgyban *Steigervald A.* tulajdonosnál Aradon.

A lap papirosa a hermaneczi papirgyárból. — Szövegbetű az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Betűöntőde Rézlénia- és Rézbetű-gyár

Numrich A. és Tsa, Lipcse

Ujdonnan való berendezések és átön-
tések a legrövidebb idő alatt.

Előnyös üzemi feltételek.

Dúsan felszerelt raktár:

Betűkből
Körzetekből
Vignettákból
Sarkokból stb.

Ujdonnagok:
Köcsögbetű
Orpheus-cursivó
Reklám-cursivó
Amerikai-
inteciatások
Uj
Gothikák
Eredeti
nyom-
dász-
készségek

Tömöntőde
Véső-intézet
Galvanoplastika
Nyomda-berendezések
raktára.

Rézből készült
ujdonnagok:
Műszedés-körzet
Réz-alapnyomat.

A Könyvnyomdászok Szakkörének kiadásában **megjelent** a

MAGYAR

NYOMDÁSZOK

1897. XII. évfolyama. ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:
TICHY ÁKOS

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 kr., ajánlott küldéssel 82 kr.

Mindenki, a ki az Évkönyvet megveszi,
a Magyar Állam
Nyomdászat-Történelmi
Térképét

50, vidékre 57 krajczáros
kedvezményes árban kapja
meg.

KAPRATÓ
A GRAFIKAI SZEMLE
KIADÓHIVATALÁBAN
BUDAPEST
Hold-u. 7. szám alatt.

Beit & Co *früher Beit & Philipp*
HAMBURG
Druckfarben-Fabriken

A cég készít fekete és színes
Könyv- és könyvnyomdai
festékeket
Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.
Vezérképviselőség
és gazdagon felszerelt
raktár

MÜLLER TESTVÉREK BUDAPEST, Főraktár és iroda: V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Diszes
Bekötési táblák
(kék és piros színben)

Isapunk 1896. és előbbi évfolyamainhoz
67 krajezárért rendelhetők meg isapunk
kiadóhivatalában. — A vidéki
megrendeléseket két héten belül expediáljuk el.

ELSŐ MAGYAR
Könyvnyomdai Szakasztalos
BÖLE JÓZSEF
BUDAPEST, VIII. Vas-u. 7. vagy Stáhly-u. 1.
Elvállal mindennemű
épület- és butorasztalos-munkát.
*Javítások elfogadtnak és pontosan
eszközöltetnek.*

Könyv- és könyvmdai
festékek gyára.

WÜSTE F.
— BÉCS —
I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

Könyv- és könyvmdai festékgár

Schiff, Srpek
KÖZPONT:
BÉCS & Comp.
I., Lothringerstrasse 3.
Koromégetés Kenczefőzés
Hengeranyag.
A gyártmányok védjeggyel vannak
ellátva.
A cég budapesti
kizárólagos képvisellete és raktára
BUDAPEST
VII. ker., Dohány-utca 10. szám.
TELEFON 88-83.

KALMÁR LAJOS

Figyelmeztetés.

A nyomdáknak a hengerek át- és újjáéltése gyakran szükségessé válik, miért is bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosoknak legkitünőbbnek elismert hengeranyagainkat a következő árak mellett ajánlani:

»Austria« extra kgija	1 frt 80 kr.
» prima »	1 » 50 »
»L« hengeranyag »	1 » 25 »

Fenti árak franko házhoz szállítva értendők. — Bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosok becses figyelmét különösen »L« hengeranyagunkra felhívni, mely úgy kitünő minősége, mint olcsó ára által előszeretettel használtatik.

Mintékkal bármikor kívánatra díjmentesen szívesen szolgálunk.

Nagy választékot tart a legkülönbözőbb
célszerű és divatos

Könyv- és Czimbetűkből.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE
BUDAPEST**

VII., Király-uteza 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokot, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

→ **RAKTÁRA** ←

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Géplevélboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-uteza
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ

Államilag kedvezményezett

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

47.004. és 53.406.
sz. osztrák-magyar
szabadalmak.

Kurzweil János és Tsa

Kitüntette:
Temesvár 1891.
Philppopol 1892.
Orsz. Ipar-Egyes.
1892.

GYÁR:

Budapest

IRODA ÉS RAKTAR:

IX. ker., Márton-uteza 19.
Vendel-uteza 17.

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Készít legjobb minőségű

ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festéket.

KOROMÉGETÉS.

KÉNCZÉK. BRONZOK.

Telefon 270.

Patent gelatin-hengeranyag.

Szedőszó igazítható feszítővel, szabadalmazott saját találmány.

Ármérséklés.

Gyártelepemnek tetemes megnagyobbítása és új, czélszerűbb gyárberendezésem folytán, azon gépekre nézve, melyeket a folyton emelkedő kereslet következtében tömegesen gyártok, a nyersanyagok árának állandó emelkedése daczára képes voltam

életbeléptetni.

Ármérséklést

A kik gépeket kívánják beszerezni, igen jól teszik, ha megrendelés előtt árjegyzékem megküldését kérik.

Krause Károly
gépgyára Lipcsében.

Wörner J. és Társa

Gépgyára és Vasöntődéje Budapesten

KÉSZIT:

Egyszerű gyorssajtókat, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépeket, 2 festékszerkezettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

»Hungaria« akcidenzs-gyorssajtókat.

Tégelynyomású gyorssajtókat.

Önműködő késköszörülő-gépeket.

Aranyozó-, dombornyomású- és kivágósajtókat.

Csomagoló- és simító-sajtókat.

Papírvágó- és papírfúró-gépeket.

Könyomdai gyorssajtókat.

Könyomdai kézisajtókat.

Tömöntődei berendezéseket.

Transzmisszió-telepeket.

Körforgású nyomógépeket

ujságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, tökéletesbitett tölcser- és körbenforgó keshajtogató készülékkel.

Használt gyorssajtók

alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett jutányos árért eladók.

• • TELEFON 181 • •

Luxuspapírok.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉSE

ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁRA

Budapest

V., Báthory-utca
20. sz.

Itatóspapírok.

Lemezek és fénylemezek.

Kartonpapírok stb.

Mindenféle

író-, fogalmazó-, okmány-,
nyomtató-, illusztráció-
s rajzpapírok raktára.

Szines . .

. papírok.

A Zágrábi Papírgyár-Részvénytársaság
egyedüli magyarországi elárusítója.

Első Magyar

Betüöntőde-Részvénytársaság

Telefon 450.

VI. ker.
Dessewffy-utca
32. szám.

Budapesten

Ólomzárnyártás

Mechanikai műhely

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimbetükben

továbbá

Körzetek, Rézleániák és

✻ ✻ ✻ Kizárásokban

a legkülönbélebb

ÉKITMÉNYEK

és egyéb

nyomdai felszerelvényekben.

RÉZLENIAGYÁRTÁS

TÖMÖNTŐDE ✻ GALVANOPLASZTIKA

BÉLYEGZŐMETSZÉS

E lap szövege az öntőde betűivel nyomatott.

Német-Bogsán. Zeier A. J.	Pöstyén. Gipsz H.	Szakolcza. Neumann, Teszlik és Tsa.	Szigetvár. Corvina-nyomda.	Turóc-Szent-Márton. Magyar nyomda. Részvénynyomda.
Német-Palánka. Krisztofek József.	Putnok. Gaertner Ignác	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal.	Szükszó. Blank Simon.	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károlyné.
Nyíregyháza. Jóba Elek. Piringer János.	Resicza. Eisler József. Hungaria-könyvnyomda.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Böllni Sándor.	Ujverbász. Berkovics Márk főlk-nyomdája.
Nyitra. Huszár István. Iritzer Zsigmond. Ózv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Rimaszombat. Náray I. A. Rábely Miklós. Ungvári Armin.	Szász-Sebes. Stegmann János.	Szill-Hadad. Fein Sámuel.	Újvidék. Fuchs Emil és Társa. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyvnyomdája.
Ó-Becse. Gavansky Bozsidár. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szatmár-Németi. Litteczky Endre. Molnár János. Nagy Lajosné. Pázmány-könyvnyomda.	Szolnok. Bakos István. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. Szolnoki Híradó nyomd. Wachs N. Pál.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Seiler H. özvegye.
Ó-Kanizsa. Bruck P. Pál. Schwartz A.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szeged. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Lajos. Schulhof Károly. Traub B. és Társa. Várnai Lipót.	Szombathely. Apfel N. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. özvegye.	Vác. Kir. orsz. fegyintézet ny. Kohn Mór. Mayer Sándor.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Salgó-Tarján. Blumberg Soma Friedler Armin.	Szeghalom. Kovács Antal.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Orosháza. Pless N. Veres Lajos.	Sárbogárd. Spitzer Jakab.	Szegvár. Horeth Frigyes. Jördens Testvérek.	Tapolcza. Löwy B.	Versocz. Grcsits M. Kehrer Lajos. Kirchner J. E. özvegye. Wettl és Veronits.
Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Selmeczbánya. Joerges A. özv.	Tata. Engländer Jakab. Nobel Adolf.	Veszprém. Egyházmegyei könyvny. Köves és Boros. Krausz A. Fia. Petőfi-nyomda.
Ó-Széplak. Nyitrai József. Nyitrai József. Orsovai könyvny. r.-t.	S. A.-Ujhely. Landesmann M. és Társa. Löwy Adolf. Pannonia-nyomda (tul. Jurcsó és Ocskay). Zemplén-nyomda (tulajd. Ehler Gyula).	Sepsi-Szent-György. Jókai-nyomda r.-t.	Temesvár. Csanád-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. Freund Gyula. Mangold Sándor. Posaune nyomdája. Rác M. Stéger Ernő utódai. Uhrmann Henrik. Union-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly). Veres Samu.	Zala-Egerszeg. Breisach Samu. Özv. Tahy Rozália.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sajó-Sz.-Péter. Glatstein Adolf.	Siklós. Harangozó József.	Tenke. Kellner Ignác.	Zenta. Kabus Ármin. Klenóczkyné Cs. A. Schwartz Sándor. Zentai Hirlap nyomdája.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics N. Miklós Vig Fr. Wittigschlager Károly.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája (bérliú Steinfeld Jenő).	Sopron. Blum Ármin. Breiner E. és Fia. Littfass Károly. Reininger Ármin. Romwalter Alfréd.	Tisza-Füred. Löwy Sámuel.	Zilah. Seres Samu.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Ref. főisk. nyomda.	Segesvár. Horeth Frigyes. Jördens Testvérek.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Tolna. Weltmann Ignác.	Zólyom. Ifj. Nádasy Gyula.
Pécs. Madarász Béla. Részvénynyomda. Taisz József. Wessely és Horváth.	Selmeczbánya. Joerges A. özv.	Székelvudvarhely. Becsek D. és Fia. Betegh Pál.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede	Zombor. Bittermann Nándor. Oblit Károly. Zombor és Vidéke nyom- dája (tul.: dr. Molnár Gyula).
Pécska. Ruber István.	Sepsi-Szent-György. Jókai-nyomda r.-t.	Székesfehérvár. Slinger E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. Székesfeh. és Vidéke ny.	Torda. Harmath Józsefné.	Zombolya. Ifj. Reichrath J. Wunder Rezső.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Siklós. Harangozó József.	Szempecz. Fischer Nánthán.	Török-Szent-Miklós Rubinstein Sándor.	Zsolna. Áldori Manó.
Petrosény. Figuli Antal.	Sopron. Blum Ármin. Breiner E. és Fia. Littfass Károly. Reininger Ármin. Romwalter Alfréd.	Szentes. Hollósy és Vajda. Szentesi első könyvny. részvénytársaság. Szentes és Vidéke nyom- dája.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	
Poprád. Kühn V. és Társa.	Szabadska. Bittermann József. Bleszits Vincze. Krausz és Fischer. Schlesinger Sándor. Székely Simon.	Szent-Gotthárd. Ifj. Wellisch Béla.		
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Éder István. Wawra Antal. Westungarischer Grenz- hote nyomdája. Wigand K. F.	Szamos-Ujvár. Auróra-nyomda. Gör. katn. egyházmegyei nyomda.	Szenicz. Bezso János és Társa.		

változásokat kérjük velünk tudatni.

Schriftgiesserei

Művészi kivitelű vignetták.
Szilárd alkatú betűanyag.
Kitűnő ajánlatok.

Dús választék
a legjobb minőségű és díszes kivitelű,
mélyvágású modern betűöntődel
gyártmányokból.

Bauer & Comp.

Füzlet:

Stuttgart

Erdeklődőknek készséggel
szolgálunk ujonnan megjelent, dústartalmú
mintakönyvünkkel.

Fióküzlet:

Düsseldorf

